

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ**

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ

ΜΠΙΜΠΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ :

ΕΛΕΝΗ ΚΟΚΚΩΝΑΚΗ

Α. Μ. : 6318

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
1.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ	4
1.1.2 ΕΡΓΟ	5
1.1.3 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	6
1.1.4 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	9
1.2 ΕΥΡΕΣΗ ΕΠΙΔΕΚΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	13
1.2.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΛΛΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ-ΔΙΑΦΟΡΕΣ-ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ	14
1.2.2 ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	14
1.2.3 ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ	15
1.2.4 ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ	17
1.2.5 ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΘΕΜΙΤΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ	17
1.2.6 ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	18
ΚΑΦΑΛΑΙΟ 2^ο	20
2.1 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ	20
2.1.1 ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΣΕΩΝ	20
2.1.2 ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ-ΜΙΚΡΕΣ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ	25
2.2 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ	27
2.2.1 ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΛΗΠΤΟΥ	27
2.2.2 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ - ΕΡΓΑΣΙΑ	28
2.2.3 ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ	28
2.2.4 ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ	30
2.2.5 ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ	31
2.2.6 ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΘΕΣΗ	32
2.2.7 Η ΕΦΕΥΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ Η ΕΦΕΥΡΕΤΙΚΟ ΒΗΜΑ	32
2.3 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	36
2.3.1 ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ Η ΧΡΗΣΤΩΝ ΗΘΩΝ	36
2.3.2 ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΦΥΤΩΝ Η ΕΙΔΗ ΖΩΩΝ	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	39
3.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΤΡΕΧΟΥΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ	39
3.1.1 ΤΥΠΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ	39

3.1.2	ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΥΠΙΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ	42
3.1.3	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	43
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	48
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μέλλον στον χώρο της τεχνικής

Ο καθηγητής Beier, όταν αναφερόταν στο θεσμό του υποδείγματος χρησιμότητας ή άλλως της μικρής ευρεσιτεχνίας, έλεγε το εξής:

«Υπάρχει πάντα ανάγκη για ένα μικρό δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας για τους ατομικούς εφευρέτες, για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καθώς και για τις μικρής διάρκειας εφευρέσεις, οι οποίες χρήζουν αμέσου προστασίας έναντι της αθέμιτης απομίμησης. Δεν έχει δε σημασία ο τίτλος που θα δώσει κανείς σε αυτό το δικαίωμα, αν θα είναι υπόδειγμα χρήσεως, μικρή ευρεσιτεχνία, πιστοποιητικό χρησιμότητας, πιστοποιητικό εφευρέτη».

Πράγματι στις διάφορες έννομες τάξεις συναντάει κανείς τους εξής ορισμούς: «utility model», «second tier protection (Αγγλία) utility certificate* (Γαλλία), «six year patent* (Ολλανδία), «short-term patent» (Βέλγιο), «petty patent» (Αυστραλία), ή «utility innovation* (Μαλαισία). Συγκεκριμένα στα κράτη μέλη της Κοινότητας διαπιστούται η εξής ορολογία: Στη Γερμανία και Αυστρία ο όρος Gebrauchsmuster, στο Βέλγιο Brevet de courte duree/Octroi van korte duur, στη Δανία Brugsmode, στην Ισπανία Modelo de utilidad, στη Φινλανδία Nyttighetsmodell (Hyoedyllisyyksmalli) στη Γαλλία certificat d' utilite, στην Ιρλανδία short term patent, στην Ιταλία brevetto per modelli d' utilita στην Ολλανδία Zesjarig octrooi, στην Πορτογαλία Modelo de utilidade. Παρ' ημίν είναι το γνωστό σε όλους μας υπόδειγμα χρησιμότητας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πράσινη βίβλο της διατύπωσε τον εξής ορισμό: «το υπόδειγμα χρησιμότητας είναι ένα δικαίωμα που αποκτάται με την καταχώρηση σε ορισμένη Αρχή και παρέχει στο δικαιούχο του απόλυτη προστασία για μια τεχνική εφεύρεση. Μοιάζει με το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας υπό την έννοια ότι πρέπει η εφεύρεση να είναι νέα και να διακρίνεται από εφευρετικό βήμα. Πάντως σε κάθε περίπτωση απαιτείται μικρότερη εφευρετική δραστηριότητα από εκείνη της ευρεσιτεχνίας.

Εν αντιθέσει με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα υποδείγματα χρησιμότητας χορηγούνται άνευ ελέγχου των ουσιαστικών προϋποθέσεων του νέου και του εφευρετικού βήματος. Αυτό όμως σημαίνει ότι η παρεχόμενη προστασία είναι γρήγορη και φθηνή, αλλά και λιγότερο σίγουρη».

Αυτός ο ορισμός είναι ο πιο αποδεκτός και βρίσκει εφαρμογή στις περισσότερες έννομες τάξεις, θα μπορούσε να πει κανείς ότι αντικατοπτρίζει και το πρότυπο της Κοινότητας, όπως προέκυψε μετέπειτα από την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής για εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών. Παρόλα ταύτα ο ορισμός αυτός θεωρήθηκε υπερβολικά αισιόδοξος, καθόσον εκρίθη, ότι δεν ανταποκρίνεται στην διεθνή πραγματικότητα. Πράγματι, η άποψη αυτή είναι

ορθή εν μέρει, ήτοι όσον αφορά το σημείο της διαφορετικής ρύθμισης του υποδείγματος χρησιμότητας διεθνώς.

Καταρχήν διακρίνει κανείς τη ρύθμιση του υποδείγματος χρησιμότητας κατά το πρότυπο της ευρεσιτεχνίας, δηλαδή στις χώρες που ακολουθείται αυτό το σύστημα, όπως είναι η Γαλλία, το Βέλγιο και η Ολλανδία, απαιτούνται οι ίδιες προϋποθέσεις για τη χορήγηση υποδείγματος χρησιμότητας, όπως αυτές του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Δηλαδή ότι μπορεί να κατοχυρωθεί με ευρεσιτεχνία, μπορεί να κατοχυρωθεί και με το υπόδειγμα, συμπεριλαμβανομένων και των εφευρέσεων μεθόδου. Η διαφορά είναι μόνο στην μικρότερη προστασία και στη μη σύνταξη έκθεσης έρευνας. Γι' αυτό και στις έννομες αυτές τάξεις ορθότερη ορολογία είναι αυτή της μικρής εφεύρεσης. Από την άλλη πλευρά διακρίνει κανείς τη ρύθμιση κατά το πρότυπο του τρισδιάστατου αντικείμενου. Δηλαδή οι έννομες τάξεις που ακολουθούν αυτό το πρότυπο προϋποθέτουν την ενσωμάτωση της εφευρετικής ιδέας σε τρισδιάστατο αντικείμενο, αποκλείοντας οποιαδήποτε εφεύρεση, όπως αυτή της επινοήσεως μεθόδου, από την προστασία με υπόδειγμα χρησιμότητας. Εδώ υπάγεται η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία. Η Γερμανία, τέλος, ακολουθεί τη δική της ρύθμιση, ήτοι για τη χορήγηση του υποδείγματος χρήσης δεν απαιτείται πλέον το τρισδιάστατο αντικείμενο (καταργήθηκε η προϋπόθεση αυτή το 1990), ούτε όμως απαιτούνται και οι ίδιες προϋποθέσεις όπως της ευρεσιτεχνίας. Η διαφορά είναι ότι απαιτείται εφευρετικό βήμα και εφευρετική δραστηριότητα. Παρόλα ταύτα αποκλείει και η γερμανική έννομη τάξη την προστασία με υπόδειγμα χρησιμότητας των εφευρέσεων μεθόδου. Την κατάργηση του τρισδιάστατου ακολούθησε και η Αυστρία, η Ιρλανδία και η Δανία. Μεταξύ των κρατών που δεν προβλέπουν το θεσμό του υποδείγματος χρησιμότητας είναι οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, ενώ στην Κοινότητα, είναι η Αγγλία, η Σουηδία και το Λουξεμβούργο. Παρόλα ταύτα συζητείται ισχυρά η εισαγωγή του θεσμού αυτού και στις ως άνω χώρες.

Το κοινό χαρακτηριστικό στις ως άνω έννομες τάξεις, ανεξάρτητα από τον τίτλο, το όνομα ή την ετικέτα, είναι η ανάγκη προστασίας του μικρού εφευρέτη και των μικρών εφευρέσεων καθώς και η ανάγκη ευρέσεως ενός νομικού πλαισίου που θα ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες του ατομικού εφευρέτη και της μικρής βιομηχανίας.

Σε αυτή τη μελέτη γίνεται προσπάθεια να σκιαγραφηθεί ο θεσμός του υποδείγματος χρησιμότητας, να αναλυθεί η σημασία αυτού και να ερμηνευτεί η ελληνική ρύθμιση του άρθρου 19 του ν. 1733/1987, λαμβάνοντας υπόψη αφενός μεν ερμηνευτικά διδάγματα των αλλοδαπών κανόνων δικαίου, αφετέρου δε τις διεθνείς και ευρωπαϊκές προσπάθειες εναρμόνισης του δικαίου των υποδειγμάτων χρησιμότητας.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ

Η δημιουργία του μορφώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και η νομική της προστασία είναι σχετικά πρόσφατες και ανάγονται στον 18ο αιώνα Πρόδρομος της προστασίας ήταν η απονομή προνομίων σε τυπογράφους αρχικά στη Βενετία από το 1469 και αργότερα και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Τα προνόμια αυτά αφορούσαν όμως την προστασία του τυπογράφου (προστασία της οικονομικής επένδυσης) από ανατυπώσεις φιλολογικών και μουσικών έργων από τρίτους και όχι την προστασία του δημιουργού, ενώ σύντομα κατέληξαν να γίνουν όργανο της λογοκρισίας εκ μέρους των ηγεμόνων στα εκδιδόμενα έργα. Πρώτος νόμος που αναγνώρισε δικαίωμα στον δημιουργό ήταν ο αγγλικός "*Act for the Encouragement of Learning, by vesting the Copies of Printed Books in the Authors or purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned*" (*Act 8 Anne C 19*) του 1709 επί βασιλείας της Άννας ο οποίος απένεμε αποκλειστικό δικαίωμα στον δημιουργό επί του έργου του διάρκειας 14 ετών από τη δημοσίευση του έργου με δυνατότητα παράτασης για άλλα τόσα, εφ' όσον ζούσε ακόμη. Αποφασιστική ώθηση έδωσε η Γαλλική Επανάσταση, η οποία συνέδεσε την πνευματική ιδιοκτησία με το φυσικό δίκαιο: αναγνώρισε ότι ο δημιουργός έχει θεμελιώδες δικαίωμα στο έργο του, το οποίο ο νόμος οφείλει να προστατεύσει. Ως συνέπεια αυτής της αντίληψης θεσπίστηκαν δύο νόμοι το 1791 και το 1793 αντίστοιχα. Στη συνέχεια κατά τον 19ο αι. υιοθετήθηκαν σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη συναφείς νομοθεσίες, ενώ πολλοί (κυρίως Γάλλοι) διανοούμενοι και λογοτέχνες κατέβαλαν προσπάθειες ενίσχυσης και εμπέδωσης του θεσμού· ο Βίκτωρ Ουγκώ μάλιστα ίδρυσε τη Διεθνή Φιλολογική και Καλλιτεχνική Ένωση (*Association Littéraire et Artistique Internationale, ALAI*), η οποία είναι ακόμη και σήμερα ενεργή στον τομέα αυτόν διεθνώς. Η διεθνής αυτή τάση αναγνώρισης και προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας οδήγησε το 1886 στην υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης, καθιστώντας την πνευματική ιδιοκτησία αντικείμενο διεθνούς προστασίας.

ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας άργησε να έρθει. Ο Ποινικός Νόμος του 1835 προέβλεπε στο άρθρο 432 ιδιαίτερο ποινικό αδίκημα για όποιον αναπαρήγε ή έθετε σε κυκλοφορία «βιβλία άλλα τυπωμένα έγγραφα, μουσικές συνθέσεις, χαλκογραφίας, ιχνογραφίες, πίνακας γεωγραφικός άνευ συναινέσεως του συγγραφέως, το κατ' εμπορίαν εκδότης χωρίς την επεξεργασίαν, εντός δεκαπέντε ετών από τον χρόνον της εκδόσεως των». Παράλληλα το άρθρο 371 του ίδιου νόμου, που προέβλεπε το αδίκημα της κλοπής, όριζε ότι κλοπή είναι η αφαίρεση ξένων κινητών πραγμάτων «με εξαιρουμένων μηδ' αυτόν των έργων του ανθρωπίνου νους». Οι διατάξεις αυτές απείχαν όμως πολύ από το να παρέχουν μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προστασία στους δημιουργούς. Ακολούθησε 75 χρόνια μετά ο νόμος ΓΥΠΓ' /1909 «περί συγγραφικών δικαιωμάτων των θεατρικών έργων». Ο πρώτος πλήρης νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας ήταν ο 2387/1920, ενώ το ίδιο έτος η Ελλάδα προσχώρησε στη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης του 1886. Ο νόμος του 1920 προέβλεπε την προστασία των έργων όσο ζούσε ο δημιουργός και για 50 χρόνια μετά τον θάνατό του. Ο 2387/1920 τροποποιήθηκε κατ' επανάληψιν για να ανταποκριθεί σε νεώτερες ανάγκες, και αντικαταστάθηκε τελικά πλήρως από τον ν. 2121/1993, ο οποίος έφερε αρκετές καινοτομίες στο σύστημα προστασίας. Η προστασία παρέμεινε αρχικά 50 χρόνια *post mortem*

auctoris, για να παραταθεί το 1997 στα 70. Παράλληλα από τις αρχές της δεκαετίας του 90 έχει αρχίσει η εναρμόνιση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας με την έκδοση αλληπάλληλων οδηγιών, οι οποίες ρυθμίζουν κατά ενιαίο τρόπο για όλα τα κράτη-μέλη αρκετές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ

Ο δημιουργός είναι το υποκείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Στο ηπειρωτικό ευρωπαϊκό σύστημα (*droit d'auteur*) (και στο ελληνικό δίκαιο) δημιουργός μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο, αφού μόνο άνθρωπος μπορεί να δημιουργεί πρωτότυπα πνευματικά έργα. Στο αμερικανικό δίκαιο (*copyright*) αντίθετα δημιουργός μπορεί να είναι και νομικό πρόσωπο, το οποίο έχει επενδύσει οικονομικά στη δημιουργία ενός έργου. Αυτό δε σημαίνει ότι κατά το ελληνικό Δίκαιο νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να είναι κύριος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας: ο δημιουργός μπορεί να μεταβιβάσει το (περιουσιακό) δικαίωμά του ελεύθερα. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα ο νόμος τεκμαίρει ότι το δικαίωμα έχει μεταβιβαστεί αμέσως με τη δημιουργία. Πρόκειται για τα έργα μισθωτών σε εκτέλεση της σύμβασης εργασίας και τα έργα υπαλλήλων του Δημοσίου και ΝΠΔΔ. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο εργοδότης δε θεωρείται δημιουργός, αλλά αποκτά το δικαίωμα μετά από (ηθελημένη ή αθέλητη) μεταβίβαση από τον πραγματικό δημιουργό. Περισσότεροι μπορεί να είναι δημιουργοί από κοινού. Η μια περίπτωση είναι τα έργα *συνεργασίας*, τα οποία έχουν προκύψει από άμεση σύμπραξη περισσοτέρων (π.χ. άρθρα της και η άλλη είναι τα *συλλογικά έργα*, τα οποία αποτελούνται από αυτοτελείς συμβολές περισσοτέρων υπό το συντονισμό ενός φυσικού προσώπου. Ειδικά για τα οπτικοακουστικά έργα ο νόμος τεκμαίρει ως δημιουργό το σκηνοθέτη, χωρίς όμως να αποκλείει το ενδεχόμενο να είναι και άλλοι δημιουργοί (π.χ. διευθυντής φωτογραφίας, σεναριογράφος, σκηνογράφος).

- www.diakaiwma.evresitexnias.gr

1.1.2 Έργο

Δημιουργία

Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει έργα. Το έργο δημιουργείται (αρχίζει να υπάρχει) με την εξωτερικήυση. Ως ιδέα στο μυαλό του δημιουργού δεν προστατεύεται. Η εξωτερικήυση μπορεί να είναι και εφήμερη (προφορική απαγγελία ενός ποιήματος). Αντίθετα στο αμερικανικό δίκαιο απαιτείται σταθερή αποτύπωση (*fixation*), δηλαδή το ποίημα π.χ. θα προστατεύεται μόνο αν καταγραφεί (σε χαρτί ή ηχογραφηθεί). Αντίστοιχα το δίκαιο (όλα τα δίκαια) προστατεύει το συγκεκριμένο εξωτερικευμένο έργο και όχι τις ιδέες που

κρύβονται από πίσω διακρίνοντας μεταξύ μορφής/αποτύπωσης και ιδέας (*idea-expression dichotomy*). Βέβαια η διάκριση αυτή είναι πολλές φορές πολύ δύσκολη.

Πρωτοτυπία

Το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν προστατεύει όλα τα έργα, αλλά μόνο αυτά που είναι πρωτότυπα. Ένα από τα πιο δύσκολα σημεία της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο ορισμός της πρωτοτυπίας. Παραδοσιακά το σύστημα του *copyright*, θέτοντας στο επίκεντρο την οικονομική διάσταση της πνευματικής ιδιοκτησίας, τείνει να θεωρεί πρωτότυπο οποιοδήποτε έργο δεν είναι απλή αντιγραφή και προϋποθέτει μια ελάχιστη εργασία ή επένδυση (*sweat of the brow*). Το σύστημα του *droit d'auteur* αντίθετα, επικεντρώνόμενο κυρίως στην καλλιτεχνική δημιουργία, απαιτεί το δημιούργημα να είναι έκφραση της προσωπικότητας του δημιουργού. Με το πέρασμα του χρόνου η διαφορά των δύο συστημάτων μειώνεται, αφού το κριτήριο της προσωπικότητας του δημιουργού είναι αφηρημένο και δύσχρηστο. Έτσι συνήθως απαιτείται ένα ελάχιστο "δημιουργικό ύψος", το οποίο μπορεί να προκύπτει και από το κριτήριο της "στατιστικής μοναδικότητας". Στατιστική μοναδικότητα έχουμε στην περίπτωση που, αν δύο άνθρωποι θελήσουν να δημιουργήσουν το ίδιο έργο, θα καταλήξουν σε διαφορετικά αποτελέσματα (αν δύο επιστήμονες γράψουν εργασία για το ίδιο θέμα, αν δύο ζωγράφοι ζωγραφίσουν το ίδιο τοπίο κλπ.). Ειδικά για τα προγράμματα υπολογιστή το κριτήριο της πρωτοτυπίας σχεδόν καταργείται, αφού κατά το νόμο πρόγραμμα υπολογιστή είναι πρωτότυπο εφόσον είναι προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού του (δηλαδή όχι απλή αντιγραφή). Ο ελληνικός νόμος ξεκαθαρίζει πάντως ότι δεν προστατεύονται ειδήσεις και απλά γεγονότα ή στοιχεία.

1.1.3 Περιεχόμενο του Δικαιώματος

Περιουσιακό Δικαίωμα

Το περιουσιακό δικαίωμα αναφέρεται στην οικονομική εκμετάλλευση του έργου. Κάθε εξουσία απαγόρευσης μιας πράξης ή μιας μορφής εκμετάλλευσης σημαίνει στην ουσία ότι ο δημιουργός μπορεί να αξιώνει αμοιβή γι' αυτήν.

Επιμέρους εξουσίες

Το περιουσιακό δικαίωμα χωρίζεται κι αυτό με τη σειρά του σε επιμέρους εξουσίες. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική, γιατί ο νόμος επιτρέπει ρητά τη χωριστή εκμετάλλευση κάθε μιας από τις εξουσίες αυτές. Ο δημιουργός μπορεί συνεπώς να μεταβιβάσει ή να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης μόνο για μία

ή για κάποιες από αυτές τις εξουσίες, κρατώντας τις άλλες για τον εαυτό του ή παραχωρώντας τις σε άλλους. Οι κυρίως επιμέρους εξουσίες (τρόποι εκμετάλλευσης) είναι:

- **Η εγγραφή:** η εξουσία εγγραφής είναι η εξουσία να αποτυπωθεί μια εκτέλεση του έργου σε ένα υλικό υπόστρωμα (π.χ. η ηχογράφηση μιας μουσικής σύνθεσης). Η εξουσία αυτή αναφέρεται σε έργα που δεν προϋποθέτουν την εγγραφή για την ίδια τους τη δημιουργία (π.χ. οπτικοακουστικά έργα), αλλά σε έργα που προϋπάρχουν της εκτέλεσης και εγγραφής (μουσική σύνθεση, θεατρικό έργο, χορογραφία κλπ.)
- **Η αναπαραγωγή:** η εξουσία αναπαραγωγής είναι η εξουσία να παραχθούν νέα σταθερά υλικά υποστρώματα, τα οποία επαναλαμβάνουν την υλική ενσωμάτωση του έργου (φωτοτυπίες, CD, εκτύπωση βιβλίων, αντιγραφή ζωγραφικών πινάκων, στη μνήμη του υπολογιστή κλπ.). Αναπαραγωγή είναι και η τοποθέτηση ενός έργου (uploading) σε έναν server, καθώς και το κατέβασμα (downloading) και αποθήκευση του αντιτύπου (μέσω διαδικτύου) στον υπολογιστή του χρήστη.
- **Η δημιουργία παράγωγου έργου:** η εξουσία δημιουργίας παράγωγου έργου καλύπτει τη μετάφραση, τη διασκευή, τη μετατροπή (π.χ. από βιβλίο σε ταινία) κλπ. του αρχικού έργου. Καταλαμβάνει όμως μόνο τη δημόσια χρήση του παράγωγου έργου. Ο δημιουργός δεν μπορεί να απαγορεύσει την ιδιωτική μετάφραση του έργου του, μόνο τη δημόσια χρήση αυτής της μετάφρασης.
- **Η διανομή:** η διανομή αφορά τη θέση σε κυκλοφορία ήδη (νόμιμα ή παράνομα) αναπαραχθέντων αντιτύπων. Ο δημιουργός έχει την εξουσία να αποφασίζει αν και πώς θα διανεμηθούν τα αντίτυπα του έργου του. Η εξουσία του όμως περιορίζεται στην πρώτη διάδοση του κάθε αντιτύπου. Από τη στιγμή που ένα αντίτυπο διατεθεί με τη συναίνεσή του στο κοινό (π.χ. πωληθεί ένα αντίτυπο του βιβλίου), ο δημιουργός δεν μπορεί πλέον να καθορίσει την περαιτέρω κυκλοφορία του εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ανάλωση ή εξάντληση του δικαιώματος – exhaustion, Erschöpfung). Ο αγοραστής του βιβλίου είναι δηλαδή ελεύθερος να διαθέσει (πωλήσει) το συγκεκριμένο αντίτυπο περαιτέρω χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού.
- **Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός:** η πώληση ενός (ή περισσοτέρων) αντιτύπων δε δίνει την εξουσία στον αγοραστή να τα εκμισθώνει (νοικιάζει σε άλλους) δημόσια. Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός (π.χ. από βιβλιοθήκες) είναι χωριστή εξουσία του δημιουργού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα βίντεο κλαμπ: η αγορά αντιτύπων μιας βιντεοκασέτας ή ενός DVD δεν παρέχει στον αγοραστή το δικαίωμα

να τα νοικιάζει σε άλλους μέσω βίντεο κλαμπ, αλλά πρέπει να πάρει ειδική άδεια από το δημιουργό προς τούτο.

- **Η δημόσια εκτέλεση και παρουσίαση:** ο δημιουργός έχει τη χωριστή εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει το να καθίσταται το έργο του προσιτό στο κοινό. Η δημόσια εκτέλεση και η παρουσίαση σε αντίθεση με την αναπαραγωγή δεν αφορούν τη δημιουργία νέων υλικών φορέων του έργου (φωτοτυπία, αντιγραφή CD). Η δημόσια εκτέλεση είναι η παρουσίαση στο κοινό με την παρεμβολή συνήθως κάποιου άλλου καλλιτέχνη και ενδεχομένως κάποιου μηχανήματος (δημόσια εκτέλεση ενός θεατρικού από έναν ηθοποιό ή μιας σύνθεσης από ένα μουσικό ζωντανά ή με δημόσια εκτέλεση ηχογράφησης). Χαρακτηριστικό παράδειγμα δημόσιας εκτέλεσης είναι η μουσική σε μπαρ, σε δημόσιους χώρους κλπ. Η παρουσίαση είναι το να καταστεί το έργο αυτούσιο χωρίς την παρεμβολή άλλου καλλιτέχνη προσιτό στον καθένα διά ζώσης, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως (μέσω διαδικτύου κλπ.). Χαρακτηριστικό παράδειγμα παρουσίασης είναι η έκθεση έργων ζωγραφικής, γλυπτικής κλπ.
- **Η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση:** είναι η χωριστή εξουσία του δημιουργού να απαγορεύει τη μετάδοση του έργου του μέσω τηλεόρασης (επίγειας ή δορυφορικής) και ραδιοφώνου. Είναι διαφορετική εξουσία από τη δημόσια εκτέλεση.

Δικαίωμα παρακολούθησης

Ειδικά για τα εικαστικά έργα ο ελληνικός νόμος θεσπίζει το δικαίωμα παρακολούθησης για το δημιουργό και τους κληρονόμους του. Αφορά έργα που πωλούνται σε δημόσιο πλειστηριασμό ή από έμπορο έργων τέχνης και δίνει στο δημιουργό 5 % επί του τιμήματος. Προέρχεται από την ανθρωπιστική αντίληψη της πνευματικής ιδιοκτησίας και προσπαθεί να εξομαλύνει τις αδικίες της αγοράς, το φαινόμενο δηλαδή τα έργα ενός καλλιτέχνη να αποκτούν αξία πολύ μετά τη δημιουργία τους ή και μετά το θάνατό του, ενώ αυτός τα είχε πουλήσει κατά κανόνα σε πολύ μικρότερη τιμή. Την αύξηση της αξίας την καρπώνονται δηλαδή άλλοι. Με τη ρύθμιση αυτή ο δημιουργός παίρνει μερίδιο σε αυτήν την αύξηση της αξίας.

Ηθικό Δικαίωμα

Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού προέρχεται κι αυτό από την ανθρωπιστική αντίληψη για την πνευματική ιδιοκτησία και είναι άγνωστο (τουλάχιστον σε τέτοιο εύρος) στο αγγλοσαξονικό σύστημα του *copyright*. Βασική παραδοχή είναι ότι ο δημιουργός έχει έναν ιδιαίτερο δεσμό με το δημιούργημά του πέρα από το δικαίωμα οικονομικής εκμετάλλευσης. Το έργο αποτελεί εξωτερίκευση της προσωπικότητάς του. Έχει και αυτό, όπως και το περιουσιακό δικαίωμα, επιμέρους εκφάνσεις. Είναι όμως, σε αντίθεση με το περιουσιακό δικαίωμα,

αμεταβίβαστο και ο δημιουργός δεν μπορεί να παραιτηθεί από αυτό. Το ηθικό δικαίωμα, σε αντίθεση με το περιουσιακό, δε μεταφράζεται σε επιπλέον αμοιβή του δημιουργού, δεν εξαγοράζεται. Οι επιμέρους εξουσίες που απορρέουν από το ηθικό δικαίωμα είναι:

- **Η δημοσίευση:** ο δημιουργός έχει το δικαίωμα να αποφασίσει αν, πότε και πώς θα δημοσιεύσει το έργο του. Οποιαδήποτε πράξη ή συμφωνία που θα τον υποχρεώνει ή θα του απαγορεύει τη δημοσίευση του έργου του αντίκειται στο ηθικό του δικαίωμα. Η εξουσία αυτή αφορά φυσικά μόνο την πρώτη δημοσίευση: αν συγγραφέας παραχωρήσει σε εκδοτικό οίκο αποκλειστική άδεια να εκδώσει έργο του, δεν μπορεί κατόπιν επικαλούμενος το ηθικό του δικαίωμα να αποφασίσει κατά παράβαση της συμφωνίας με τον εκδοτικό οίκο να παραχωρήσει τα δικαιώματα και σε άλλον εκδότη. Απορρέει όμως από το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού η υποχρέωση του εκδότη-αποκλειστικού αδειούχου να εκδώσει το έργο μέσα σε εύλογο χρόνο.
- **Η πατρότητα:** ο δημιουργός έχει πάντοτε την αξίωση να γίνεται μνεία του ονόματός του σε κάθε αντίτυπο του έργου του ή σε κάθε δημόσια παρουσίαση/εκτέλεσή του. Αντίστοιχα έχει δικαίωμα να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο. Είναι άκυρη π.χ. η συμφωνία να συγγράψει κάποιος τμήματα βιβλίου (ακόμη και με αμοιβή) με τον όρο να μην αναφέρεται το όνομά του.
- **Η ακεραιότητα του έργου:** ο δημιουργός έχει την εξουσία να απαγορεύσει την αλλοίωση ή μετατροπή του έργου του, ακόμη κι αν ο υλικός φορέας δεν του ανήκει πλέον. Ένας ζωγράφος μπορεί να απαγορεύσει στον αγοραστή του έργου του να το τροποποιήσει (να ζωγραφίσει π.χ. μουστάκια στους εικονιζόμενους). Προσβολή του δικαιώματος στην ακεραιότητα έχει θεωρηθεί για παράδειγμα στη Γαλλία ο χρωματισμός παλαιών ασπρόμαυρων ταινιών. Το δικαίωμα αυτό δημιουργεί συγκρούσεις με το δικαίωμα αυτού που απέκτησε το έργο. Η σύγκρουση αυτή είναι συχνή σε έργα αρχιτεκτονικής, όπου ο αρχιτέκτονας μπορεί να απαγορεύει τις μετατροπές στο κτήριο που έχει σχεδιάσει, παρεμβαίνοντας έτσι στη χρήση του κτηρίου, ενώ έχει ήδη λάβει (πολλές φορές υψηλότερη) αμοιβή για τα σχέδιά του. Παράδειγμα αποτελεί η Allianz Arena του Μονάχου, η οποία χτίστηκε επειδή ο αρχιτέκτονας του προϋπάρχοντος Ολυμπιακού Σταδίου δεν επέτρεψε τροποποιήσεις και εκσυγχρονίσεις που θα ήταν απαραίτητες για τη φιλοξενία του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου 2006.
- **Η προσπέλαση στο έργο:** ο δημιουργός έχει το δικαίωμα να επικοινωνεί με το έργο του ακόμα και μετά την πώλησή του. Ένας ζωγράφος έχει π.χ. δικαίωμα πρόσβασης στα έργα του ακόμη κι αν βρίσκονται σε μια ιδιωτική συλλογή, στην οποία δεν έχει πρόσβαση το

κοινό, και ο κύριος του έργου αντίστοιχα έχει υποχρέωση να επιτρέψει και να ανέχεται την πρόσβαση του δημιουργού.

- **Η μετάνοια:** ειδικά για τα έργα λόγου ή επιστήμης ο νόμος αναγνωρίζει στο δημιουργό το δικαίωμα να υπαναχωρήσει από συμβάσεις μεταβίβασης των δικαιωμάτων του ή εκμετάλλευσης του έργου του, αν έχουν μεταβληθεί οι πεποιθήσεις του ή οι περιστάσεις και μόνο έτσι μπορεί να προστατευθεί η προσωπικότητά του. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις (*Κουμάντος, σ. 270*) είναι αν ένας άθεος συγγραφέας αντιχριστιανικών βιβλίων γίνει αργότερα πιστός χριστιανός (μεταβολή πεποιθήσεων) ή ένας ιστορικός λόγω μεταγενέστερης εθνικής κρίσης δε θέλει να φανεί προδότης της πατρίδας του (μεταβολή περιστάσεων). Σε αυτές τις περιπτώσεις ο νόμος δίνει στο δημιουργό το δικαίωμα να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση και να απαιτήσει να σταματήσει η εκμετάλλευση του έργου του (αναπαραγωγή, διάθεση κλπ.). Θα πρέπει όμως να αποζημιώσει τον εκδότη για τη ζημία που υφίσταται από την υπαναχώρηση αυτή.

1.1.4 Περιορισμοί των πνευματικών δικαιωμάτων

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έχει περιορισμούς, οι οποίοι σκοπό έχουν να συμβιβάσουν την προστασία του δημιουργού με το δικαίωμα του χρήστη να απολαμβάνει το αποκτηθέν αντίτυπο ή δημιούργημα και με το δημόσιο συμφέρον. Το σύστημα του *copyright* προβλέπει μια γενική ρήτρα εξαίρεσης, την εύλογη χρήση (*fair use*): Δε χρειάζεται να πάρει κάποιος άδεια από τον κύριο του δικαιώματος για να χρησιμοποιήσει το έργο κατά τρόπο που συνιστά εύλογη χρήση. Αντίθετα το σύστημα *droit d'auteur* (συνεπώς και η ελληνική νομοθεσία) δεν περιέχει παρόμοια γενική ρήτρα, παρά μόνο συγκεκριμένες εξαιρέσεις που προβλέπει ρητά ο νόμος. Χρήσεις πέρα από αυτές τις εξαιρέσεις συνιστούν προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού. Οι περιορισμοί αφορούν μόνο το περιουσιακό δικαίωμα. Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού πρέπει πάντοτε να γίνεται σεβαστό. Οι πιο σημαντικές εξαιρέσεις κατά το ελληνικό δίκαιο είναι:

Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση

Η πιο βασική εξαίρεση είναι η χρήση εντός της ιδιωτικής σφαίρας του κατόχου νόμιμου αντιτύπου του έργου. Ο χρήστης μπορεί να το αναπαράγει χωρίς να χρειάζεται να καταβάλλει αμοιβή. Ιδιωτική είναι η χρήση που γίνεται εντός του οικογενειακού και στενού κοινωνικού περιβάλλοντος. Παρ' όλα αυτά η ιδιωτική χρήση δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου. Ως παράδειγμα ιδιωτικής αναπαραγωγής που παρεμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου αναφέρει ο νόμος την αναπαραγωγή αρχιτεκτονικού έργου σε μορφή κτηρίου (επιτρέπεται συνεπώς η ιδιωτική αναπαραγωγή αρχιτεκτονικών σχεδίων μόνο ως φωτοτυπία των σχεδίων και ποτέ ως

κατασκευή βάσει αυτών κτηρίων). Ιδιωτική χρήση είναι για παράδειγμα η αντιγραφή μουσικών CD, εφ' όσον τα αντίτυπα μένουν εντός του οικογενειακού και στενού κοινωνικού περιβάλλοντος. Αντίθετα δεν είναι ιδιωτική χρήση η αντιγραφή CD για κάποιον άγνωστο ή π.χ. μακρινό συγγενή. Επειδή όμως η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση έχει πολλές φορές ως συνέπεια την απώλεια εσόδων για το δημιουργό, ο νόμος επιβάλλει στα τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή (φωτοτυπικά μηχανήματα, αντιγραφικά CD κλπ.) ειδικό τέλος επί της τιμής πώλησής τους, το οποίο αποδίδεται στους δημιουργούς μέσω των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και το οποίο θεωρείται εύλογη αμοιβή των δημιουργών.

Ειδικά για τα προγράμματα υπολογιστών ο νόμος προβλέπει μικρότερες εξουσίες ιδιωτικής χρήσης απ' ό,τι για τα άλλα έργα. Συγκεκριμένα στο νόμιμο χρήστη επιτρέπεται μόνο

- η αναπαραγωγή ενός εφεδρικού αντιγράφου του προγράμματος στο μέτρο που αυτό είναι απαραίτητο για τη χρήση του προγράμματος
- η παρακολούθηση, η μελέτη ή η δοκιμή της λειτουργίας του προγράμματος προκειμένου να εντοπισθούν οι ιδέες και αρχές που αποτελούν τη βάση οποιουδήποτε στοιχείου του προγράμματος, εάν οι ενέργειες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια πράξης που αποτελεί νόμιμη χρήση του προγράμματος
- η αναπαραγωγή, η μετάφραση, η προσαρμογή, η διασκευή ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, όταν οι πράξεις αυτές είναι αναγκαίες για την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης και της διόρθωσης σφαλμάτων, αλλά μόνο αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Κάθε άλλη μορφή ιδιωτικής χρήσης απαγορεύεται, όπως η αναπαραγωγή που είναι αναγκαία για τη φόρτωση, την εμφάνιση στην οθόνη, την εκτέλεση, τη μεταβίβαση ή την αποθήκευση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή χωρίς την άδεια του δημιουργού. Ειδικά η αποσυμπίληση (*decompilation*) προγράμματος υπολογιστή επιτρέπεται μόνο για να επιτευχθεί η διαλειτουργικότητα με άλλα προγράμματα.

Παράθεση αποσπασμάτων

Επιτρέπεται χωρίς άδεια του δημιουργού και χωρίς καταβολή αμοιβής η αναπαραγωγή σύντομων αποσπασμάτων έργων με σκοπό την υποστήριξη της γνώμης αυτού που αναπαράγει το απόσπασμα ή την κριτική της γνώμης του αρχικού δημιουργού και μόνο στο βαθμό που η αναπαραγωγή δικαιολογείται από το σκοπό αυτόν. Η εξαίρεση αυτή δεν αφορά μόνο έργα του λόγου.

Δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα πνευματικά δημιουργήματα συνήθως στηρίζονται σε προγενέστερά τους (η πνευματική δημιουργία αποτελεί συνέχεια και ο κάθε δημιουργός χτίζει στην προϋπάρχουσα γνώση ή δημιουργία), οπότε πρέπει να είναι δυνατός ο διάλογος μεταξύ των δημιουργών. Για να εξασφαλιστεί το ηθικό δικαίωμα του αρχικού δημιουργού, ο νόμος ορίζει ότι η παράθεση του αποσπάσματος πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Χρήση για λόγους ενημέρωσης

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή λόγων, αγορεύσεων, κηρυγμάτων κλπ. από μέσα μαζικής ενημέρωσης για λόγους ενημέρωσης του κοινού επί επίκαιρων γεγονότων, καθώς και περιλήψεων ή αποσπασμάτων διαλέξεων που έγιναν δημόσια. Επίσης επιτρέπεται η αναπαραγωγή και μετάδοση από ΜΜΕ έργων που παρουσιάζονται δημόσια, στο βαθμό που είναι απαραίτητες για λόγους περιγραφής επίκαιρων γεγονότων και ενημέρωσης του κοινού.

Τεχνολογικά μέτρα προστασίας

Το πρόβλημα

Η πρόοδος και διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας διευκόλυνε την αναπαραγωγή υλικών φορέων ήχου και εικόνας (πλέον κυρίως CD και DVD, αρχείων πολυμέσων κ.ά.). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν και οι προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων μέσω της ανεξέλεγκτης αντιγραφής και της διάδοσης από δίκτυα p2p, αφού η αναπαραγωγή και του μεγαλύτερου αρχείου δε διαρκεί πάνω από λίγα λεπτά και το κόστος είναι αμελητέο.

Η λύση

Επικαλούμενοι αυτές τις μεγάλης έκτασης προσβολές οι παραγωγοί κατέφυγαν στη χρήση "τεχνολογικών μέτρων προστασίας" (*technical protection measures, technische Schutzmaßnahmen*). Τα τεχνολογικά αυτά μέτρα εμποδίζουν κατά κύριο λόγο την αναπαραγωγή ενός αρχείου ή ενός υλικού φορέα. Γενικότερα επιτρέπουν την "ψηφιακή διαχείριση δικαιωμάτων" (*DRM-Digital Rights Management*). Κατόπιν πιέσεων κυρίως των μουσικών παραγωγών τα τεχνολογικά μέσα προστασίας κατοχυρώθηκαν και με διεθνείς συνθήκες (με τη Διεθνή Συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας του 1996 για την πνευματική ιδιοκτησία, World Copyright Treaty). Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα εξέδωσε την Οδηγία 2001/29/EK για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (*infosoc directive*), με την οποία επίσης υποχρέωνε όλα τα κράτη-μέλη της να προστατεύσουν νομοθετικά τα τεχνολογικά μέτρα. Ο Έλληνας νομοθέτης θέσπισε τα άρθρα 66Α και 66Β στο ν. 2121/1993, τα οποία

απαγορεύουν την εξουδετέρωση χωρίς την άδεια του δικαιούχου κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου, την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι επιδιώκει αυτόν το σκοπό και την αφαίρεση ή αλλοίωση οποιασδήποτε πληροφορίας με ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων. Στις ΗΠΑ ψηφίστηκε ο *Digital Millennium Copyright Act (DMCA)*, ο οποίος προβλέπει αντίστοιχες ρυθμίσεις.

Το νέο πρόβλημα

Η εφαρμογή των τεχνολογικών μέτρων προστασίας προκάλεσε και μια σειρά προβλημάτων, τα οποία έδωσαν την εντύπωση ότι η νομική τους κατοχύρωση και προστασία ήταν λίγο βιαστική χωρίς να έχουν αναλογιστεί τα κράτη τις συνέπειες αυτής της προστασίας. Τα προβλήματα που ανακύπτουν από τα τεχνολογικά μέτρα είναι κυρίως δύο:

- **το απεριόριστο των πνευματικών δικαιωμάτων:** η πνευματική ιδιοκτησία έχει νόμιμους περιορισμούς είτε με τη μορφή της εύλογης χρήσης (*copyright*) είτε με τη μορφή της ιδιωτικής χρήσης (*droit d'auteur*), οι οποίοι προσπαθούν να συμβιβάσουν το δικαίωμα του δημιουργού με την ελευθερία του χρήστη. Τα τεχνολογικά μέτρα καθιστούν αυτούς τους περιορισμούς ανενεργούς, αφού μπορούν να εμποδίζουν την αναπαραγωγή ακόμη και για ιδιωτική χρήση. Η εξουδετέρωσή τους απαγορεύεται άσχετα από το σκοπό της (αν γίνεται δηλαδή για κατά τα άλλα επιτρεπόμενη ιδιωτική χρήση ή για απαγορευμένη αναπαραγωγή), με αποτέλεσμα ως τώρα νόμιμες και θεμιτές πράξεις του χρήστη να γίνονται παράνομες λόγω ύπαρξης των τεχνολογικών μέτρων. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας γίνεται έτσι στην πράξη απεριόριστο.
- **η διατήρηση του τέλους στα μηχανήματα αναπαραγωγής:** ο νόμος επιβάλλει στην Ελλάδα (και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη) ένα τέλος 4 ή 6% σε μηχανήματα, τα οποία χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή έργων πνευματικής ιδιοκτησίας (φωτοτυπικά, scanner, αντιγραφικά CD κλπ.). Το τέλος αυτό διανέμεται στους δημιουργούς και στους ερμηνευτές καλλιτέχνες μέσω των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης και θεωρείται εύλογη αμοιβή για την (επιτρεπόμενη) αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση που γίνεται μέσω των μηχανημάτων αυτών. Ο ιδιώτης επιτρέπεται δηλαδή να αναπαράγει ένα έργο για ιδιωτική χρήση, μέσω του τέλους όμως ο δημιουργός αποζημιώνεται γι' αυτό. Με την εφαρμογή των τεχνολογικών μέτρων η αναπαραγωγή δεν είναι πλέον δυνατή (τουλάχιστον η νόμιμη). Οι δημιουργοί και καλλιτέχνες των προστατευμένων με τεχνολογικά μέτρα έργων εξακολουθούν όμως να εισπράττουν το μερίδιό τους από το ειδικό τέλος των μηχανημάτων, παρ' όλο που τα μηχανήματα αυτά δε χρησιμοποιούνται για την

αναπαραγωγή των δικών τους έργων. Έτσι δημιουργείται το παράδοξο ο χρήστης (αγοραστής του μηχανήματος) να καταβάλλει τέλος για τη δυνατότητα αναπαραγωγής, την οποία όμως από την άλλη του στερεί ο νόμος όταν υπάρχουν τεχνολογικά μέτρα προστασίας.

1.2 ΕΦΕΥΡΕΣΗ ΕΠΙΔΕΚΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Βιομηχανική εφαρμογή θεωρείται ότι έχει μια εφεύρεση εάν το αντικείμενο της μπορεί να παραχθεί ή να χρησιμοποιηθεί σε οποιονδήποτε τομέα παραγωγικής δραστηριότητας. Ο όρος βιομηχανική εφαρμογή χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια αυτού και σημαίνει κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, βιομηχανική, βιοτεχνική} εμπορική, γεωργική ή άλλη. Δεν περιορίζεται δηλαδή στην εμπορική δραστηριότητα και μόνο. Συνεπώς, για το βιομηχανικώς εκμεταλλεύσιμο μιας εφεύρεσης αρκεί και η απλή δυνατότητα επαγγελματικής εκμετάλλευσής αυτής.

Αμφισβητείται, αν στην έννοια του βιομηχανικούς εφαρμόσιμου της εφεύρεσης ελλοχεύει ή πρέπει να υπάρχει η κοινωνική χρησιμότητα της εφεύρεσης. Συγκεκριμένα, το δίκαιο των Η ΠΑ απαιτεί ως ουσιαστική προϋπόθεση απονομής του διπλώματος ευρεσιτεχνίας (σημειωτέον, το εν λόγω δίκαιο δεν αναγνωρίζει θεσμό υποδειγμάτων χρησιμότητας) την χρησιμότητα αυτού, το λεγόμενο utility. Στο ελληνικό δίκαιο, όπως και στο γερμανικό δεν γίνεται καμία ρητή αναφορά σε τοιαύτη έννοια, ενδεχομένως, όμως να προκύπτει από τον κοινωνικό χαρακτήρα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας εν γένει.

Δεν θεωρούνται εφευρέσεις επιδεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 6, το οποίο είναι το αντίστοιχο του άρθρου 52 παρ. 4 της ευρωπαϊκής σύμβασης περί ευρεσιτεχνίας του Μονάχου, α. οι μέθοδοι χειρουργικής και θεραπευτικής αγωγής του ανθρώπινου σώματος ή του σώματος των ζώων και β. οι διαγνωστικές μέθοδοι που εφαρμόζονται στο ανθρώπινο σώμα ή το σώμα των ζώων. Σύμφωνα, όμως με την παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου, η εξαίρεση αυτή δεν ισχύει για προϊόντα και ιδίως ουσίες ή συνθέσεις που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων.

Συνεπώς, ως αντικείμενα που υπάγονται στην εξαίρεση και ως εκ τούτου κατοχυρώνονται με υπόδειγμα χρησιμότητας είναι κάθε εργαλείο, όργανο, συσκευή, σκεύος που εξυπηρετεί τη χειρουργική και θεραπευτική αγωγή του ανθρώπου ή του ζώου, καθώς και τη διαδικασία διάγνωσης, όπως το όργανο που εμφυτεύει συγκεκριμένες ποσότητες ινσουλίνης. Ακόμα, υπάγονται όργανα τοποθέτησης οργάνων μεταμόσχευσης, καθώς και συσκευές διατήρησης αίματος.

1.2.1 Αντικείμενο προστασίας άλλων δικαιωμάτων και θεσμών βιομηχανικής ιδιοκτησίας Ομοιότητες - Διαφορές - Σύγκρουση

Το δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι το σύνολο των διατάξεων, δια των οποίων παρέχεται έννομος προστασία στην δημιουργική ανθρώπινη δραστηριότητα, η οποία αναπτύσσεται στις βιομηχανικές, εμπορικές και άλλες επαγγελματικές συναλλαγές. Η προστασία αυτή αναπτύσσει διάφορες μορφές και συγκεκριμένα:

Πρώτον, διακρίνει κανείς την προστασία των νέων επιτευγμάτων, ήτοι το δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας και των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων.

Δεύτερον, διακρίνεται η προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων αφενός μεν της επιχειρήσεως, του φορέως αυτής ως και του καταστήματος αυτής σύμφωνα με το δίκαιο της επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου επιχειρήσεως ή καταστήματος. Αφετέρου δε των διακριτικών γνωρισμάτων των προϊόντων, εμπορευμάτων ή υπηρεσιών σύμφωνα με το δίκαιο των σημάτων και του δικαίου των άλλων διακριτικών γνωρισμάτων.

Τρίτον, διακρίνεται η προστασία της ελεύθερης αναπτύξεως της δημιουργικής ανθρώπινης δραστηριότητας στις συναλλαγές σύμφωνα τόσο με το δίκαιο του αθέμιτου όσο και με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Ανακύπτει, ως εκ τούτου, το ερώτημα σε τι συνίσταται η διαφορά αυτών και τι συμβαίνει σε περίπτωση σύγκρουσης των δικαιωμάτων της βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

1.2.2 Σχέση μεταξύ διπλώματος ευρεσιτεχνίας και πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας

Και η ευρεσιτεχνία και το υπόδειγμα χρησιμότητας έχουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά: Και οι δύο συνιστούν τεχνική δημιουργία, η οποία αποβλέπει στην ανθρώπινη χρήση. Και οι δύο δεν επιδιώκουν να επιφέρουν αισθητικό αποτέλεσμα.

Η διαφορά τους είναι, ότι στη μεν ευρεσιτεχνία η εφευρετική ιδέα χαρακτηρίζεται από εφευρετική δραστηριότητα, ενώ στο υπόδειγμα χρησιμότητας από εφευρετικό βήμα.

Η διαφορά τους, θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι ποσοτική, δεδομένου ότι αφενός μεν το αντικείμενο προστασίας της ευρεσιτεχνίας είναι ευρύτερο (προστατεύονται και οι μέθοδοι προϊόντος) και συνεπώς και οι αξιώσεις αυτής είναι πολύπλευρες εν αντιθέσει με την περιορισμένη και μικρής διάρκειας προστασία του υποδείγματος (7 έτη εν αντιθέσει με την ευρεσιτεχνία που είναι 20 έτη), αφετέρου δε η διαδικασία είναι πολυδάπανη και μακροχρόνια σε αντιστάθμισμα με την γρήγορη και φθηνή διαδικασία του υποδείγματος χρησιμότητας.

Υποστηρίχθηκε δε και η άποψη, ότι δεν υπάρχει άλλη από ποσοτική διαφοροποίηση, καθόσον αποβλέπει κανείς δια αυτής και μόνο της διαφοροποίησεως, στη δυνατότητα να μπορεί να κατοχυρωθεί με υπόδειγμα χρησιμότητας ένα απορριφθέν αίτημα για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας, όπως και να είναι δυνατόν μια εφεύρεση να χρήζει διπλής προστασίας και σαν υπόδειγμα χρησιμότητας και σαν εφεύρεση. Αυτή η άποψη παραγνωρίζει την αυτοτελή ύπαρξη του δικαιώματος επί υποδείγματος χρησιμότητας και μειώνει το θεσμό αυτό, καθιστώντας το υποχείριο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι ο θεσμός του υποδείγματος χρησιμότητας κάλυψε το κενό της μικρής εφεύρεσης, που δεν μπορούσε να καλυφθεί από την ήδη υπάρχουσα έννομη τάξη, καθόσον ούτε ευρεσιτεχνία ήταν, ούτε αισθητικό αποτέλεσμα. Κατέχει δε τη δική του αξία στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

1.2.3 Σχέση με βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα

Εν αντιθέσει με τις τεχνικές δημιουργίες του υποδείγματος χρησιμότητας και του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το βιομηχανικό σχέδιο-υπόδειγμα βασίζεται στο αισθητικό αποτέλεσμα. Πρόκειται για τις λεγόμενες αισθητικές δημιουργίες, οι οποίες δεν προορίζονται κατ' ανάγκη να δώσουν λύση σε ορισμένο τεχνικό πρόβλημα. Κατά τον ορισμό του πδ 259/1997 ως βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα νοείται η εξωτερικά ορατή εικόνα του συνόλου ή μέρους προϊόντος, η οποία προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει και ιδίως τη γραμμή, το περίγραμμα, το χρώμα, το σχήμα, τη μορφή του προϊόντος ή της διακόσμησης του ή της συσκευασίας του. Ως σχέδιο θεωρούνται οι δισδιάστατες παραστάσεις ή σχηματισμοί που αποτυπώνονται σε υφάσματα, τάπητες, ενδύματα, σχέδια κοσμημάτων, ενώ ως υποδείγματα νοούνται οι τρισδιάστατες διαμορφώσεις της μορφής αντικειμένων, όπως το σχήμα επίπλων, υποδημάτων, διακοσμητικών αντικειμένων.

Πριν την εισαγωγή του νέου αυτού νομικού θεσμού, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα προστατεύονταν είτε με το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας ως έργα εφαρμοσμένων τεχνών, εφόσον βέβαια διεκρίνοντο με πρωτοτυπία, είτε με το δίκαιο των σημάτων είτε με το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού¹⁹⁵. Επίσης, υπήρχε, ελλείψει ειδικής ρύθμισης, μεγάλη σύγχυση με το υπόδειγμα χρησιμότητας, με αποτέλεσμα πολλές αισθητικές δημιουργίες, οι οποίες δεν

επέφεραν λύση σε τεχνικό πρόβλημα, αλλά μόνο αισθητικό αποτέλεσμα, να κατοχυρώνονται με πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας από τον ΟΒΙ, καίτοι στερούντο τα βασικά χαρακτηριστικά του τελευταίου.

Με απλά λόγια θα μπορούσε να πει κανείς, ότι τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα διαφέρουν από τα υποδείγματα χρησιμότητας κατά το ότι τα πρώτα αναφέρονται όχι στον χώρο της τεχνικής αλλά στο χώρο της αισθητικής. Γι αυτό είναι ορθότερος ο ορισμός, αισθητικά υποδείγματα ή υποδείγματα και σχέδια αισθητικής, αντί του ισχύοντος όρου.

Πολλές φορές όμως, μπορεί να προκύψει το ζήτημα μια αισθητική δημιουργία να εμφανίζει και τεχνικά χαρακτηριστικά. Στο σημείο αυτό ανακύπτει το θέμα της σύγκρουσης του αισθητικού με το τεχνικό στοιχείο και της στάθμισης αυτών, διότι μπορεί να υπερισχύει το ένα στοιχείο του άλλου, οπότε δεν θα υπάρχει πρόβλημα επίλυσης της διαφοράς. Η συνήθης όμως περίπτωση θα είναι στην πράξη η ισότης των δυο στοιχείων. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι πρέπει πάντα να αναζητάτε έστω και με μικρή απόκλιση, «προς τα που γέρνει η πλάστιγγ». Ορθότερο, όμως, είναι να δεχθούμε την παράλληλη εφαρμογή των δυο συστημάτων. Όμως και εδώ ανακύπτει το πρόβλημα, τι θα γίνει στην περίπτωση, που κάποιος έχει κατοχυρώσει με βιομηχανικό σχέδιο ή υπόδειγμα κάποια επινόηση λόγω αισθητικής και κάποιος άλλος την ίδια επινόηση ως υπόδειγμα χρησιμότητας λόγω της τεχνικής λειτουργίας αυτής. Στην τοιαύτη περίπτωση θα ανατρέξουμε στην προϋπόθεση του νέου, ήτοι τότε πραγματικά εμφανίστηκε για πρώτη φορά.

- Υπόδειγμα χρησιμότητας – Νομική βιβλιοθήκη. Αλεξάνδρα Μικρουλέα 2006

1.2.4 Σχέση με διακριτικά γνωρίσματα

Είναι δυνατό ένα προϊόν που είναι αντικείμενο υποδείγματος χρησιμότητας, να διακρίνεται παράλληλα με ένα σήμα ή με ένα ιδιαίτερο διασχηματισμό. Είναι δε δυνατό να επιτελεί συγχρόνως και τη διακριτική λειτουργία του νόμου περί σημάτων και του νόμου περί διακριτικών γνωρισμάτων του ουσιαστικού συστήματος (προστασία με τον αθέμιτο ανταγωνισμό) και την τεχνική λειτουργία του νόμου περί υποδείγματος χρησιμότητας, ήτοι την επίλυση του τεχνικού προβλήματος. Σε αυτήν την περίπτωση θα υπάρχει παράλληλη εφαρμογή των νόμων. Υποστηρίζεται, όμως, όπως και στην περίπτωση της σύγκρουσης του τεχνικού με το αισθητικό στοιχείο, ότι θα πρέπει να αποβλέπουμε ποιο είναι το υπέρτερο στοιχείο. Αν είναι υπέρτερη η διακριτική λειτουργία, θα εφαρμοστεί το

δίκαιο των σημάτων ή των διακριτικών γνωρισμάτων, ενώ αν είναι υπέρτερη η τεχνική λειτουργία, το δίκαιο των υποδειγμάτων.

Αν λείπει από την τεχνική επινόηση το στοιχείο του νέου ή το στοιχείο του βιομηχανικώς εκμεταλλεύσιμου, τότε το υπόδειγμα δεν απολαμβάνει προστασίας με τη δημιουργία απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος πάνω σε άυλο αγαθό. Μπορεί, όμως, να εφαρμόζεται το άρθρο 13 του ν. 146/1914 περί διακριτικών γνωρισμάτων, οσάκις ο ιδιαίτερος διασχηματισμός του προϊόντος έχει αποκτήσει διακριτική δύναμη στις συναλλαγές.

1.2.5 Σχέση με αθέμιτο ανταγωνισμό

Η προστασία του δικαίου του αθέμιτου ανταγωνισμού αναπτύσσει έννομα αποτελέσματα στην περίπτωση αδήλων υποδειγμάτων χρησιμότητας. Δηλαδή, οι τεχνικές δημιουργίες για τις οποίες δεν έχει ή δεν έχει ακόμα παραχωρηθεί πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας απολαμβάνουν την προστασία του νόμου περί αθέμιτου ανταγωνισμού και συγκεκριμένα αποτελούν κλασσική περίπτωση απομίμησης προϊόντων ξένης εργασίας. Το πρόβλημα που γεννιέται, εν προκειμένω, σχετίζεται με το χρονικό διάστημα προστασίας του αδήλου υποδείγματος χρησιμότητας. Ορθότερη φαίνεται η άποψη, ότι δεν μπορεί να αξιωθεί προστασία κατά το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού πέραν της επταετίας, ήτοι πέραν του χρονικού διαστήματος που θα προέκυπτε, αν είχε χορηγηθεί πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας.

Το ίδιο ισχύει και αντίστροφα. Δηλαδή τίθεται το ερώτημα της χρονικής προστασίας σε περίπτωση που λήξει η προστασία με το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας. Αν δεχόμασταν επέκταση της προστασίας με το νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού οσάκις θα έχει λήξει η επταετία, τότε θα διευρύνουμε αυθαίρετα την προστασία των τεχνικών δημιουργιών πέραν από τη βούληση του νομοθέτη. Διαφορετικό είναι βέβαια το ζήτημα που κάποιος τρίτος εκμεταλλεύεται αθέμιτα την καλή φήμη του μέχρι τότε δικαιούχου του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

1.2.6 Σχέση με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού

Το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, όπως και κάθε δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αποτελεί ένα απόλυτο δικαίωμα που παρέχει στο δικαιούχο του πλήρη εξουσία διάθεσης της εφεύρεσης του και εξουσία αποκλεισμού των τρίτων από την εκμετάλλευση της εφεύρεσης του χωρίς τη συγκατάθεση του. Από την ίδια τη φύση του πρόκειται για ένα νομικό μονοπώλιο. Αυτό, όμως δεν σημαίνει ότι άνευ ετέρου προκύπτει και περιορισμός του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Καταρχήν, στο κοινοτικό δίκαιο γινόταν δεκτό ότι τα άρθρα 85 (απαγόρευση συμπράξεων) και 86 (απαγόρευση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης) της

ΣυνθΕΕ δεν εφαρμόζονται στα δικαιώματα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Εν συνεχεία, όμως, το ΔΕΚ προσπάθησε να άρει τα προβλήματα σύγκρουσης ανάμεσα στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και την αναγνώριση και προστασία των άυλων αγαθών. Για την άρση της σύγκρουσης των δυο αντιτιθεμένων διατάξεων (ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και ελεύθερος ανταγωνισμός από τη μια πλευρά και από την άλλη προστασία των δικαιωμάτων της βιομηχανικής ιδιοκτησίας), αναπτύχθηκε από το ΔΕΚ η αρχή της διάκρισης μεταξύ υπόστασης του δικαιώματος και άσκησης αυτού.

Βάσει της εν λόγω αρχής, έγινε δεκτό ότι το δίκαιο του ανταγωνισμού δεν θίγει, ούτε μπορεί να θίξει την ουσία, ή το ειδικό αντικείμενο, ή τη βασική λειτουργία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Ειδικό αντικείμενο στις τεχνικές δημιουργίες είναι η εξουσία του δικαιούχου να θέσει πρώτος σε κυκλοφορία το προϊόν του ή ο ίδιος ή μέσω παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης. Έτσι η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης δεν συνιστά καθεαυτή απαγορευμένη σύμπραξη κατά το άρθρο 1 του ν. 703/777 ή το άρθρο 85 παρ. 1 της ΣυνθΕΕ.

Μπορεί, όμως, να τεθούν περιορισμοί στην άσκηση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, αν κριθεί ότι αποτελούν απαγορευμένη σύμπραξη ή καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης από την επιχείρηση που χρησιμοποιεί το δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και εν προκειμένω; του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας. Παράδειγμα αποτελεί η απαγόρευση της συμφωνίας με την οποία αναγνωρίζεται στον αδειούχο εκμετάλλευσης η ιδιότητα του αποκλειστικού διανομέα για τη συγκεκριμένη συμβατική περιοχή με αποτέλεσμα να εξασφαλίζεται στον αδειούχο απόλυτη εδαφική προστασία και ούτως να αποκλείονται οι παράλληλες εισαγωγές και ο ανταγωνισμός αδειούχων για άλλες εδαφικές περιοχές (κλειστή άδεια εκμετάλλευσης).

Αντίθετα στην περίπτωση της ανοικτής αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης γίνεται δεκτό, ότι δεν παραβιάζεται η διάταξη του άρθρου 85 παρ.1, καθόσον ο δικαιούχος αναλαμβάνει απλώς και μόνο την υποχρέωση να μην παρέχει άλλες άδειες εκμετάλλευσης για την ίδια εδαφική περιοχή και να μην ανταγωνίζεται τον αδειούχο στην ίδια εδαφική περιοχή, ενώ οι παράλληλες εισαγωγές παραμένουν ανοικτές από τρίτα πρόσωπα και άλλους αδειούχους.

Σύμφωνα με τον νέο κοινοτικό κανονισμό 240/96, ο οποίος αντικατέστησε τον υπ' αριθμ. 2349/84 για τις άδειες εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τον υπ' αριθμ. 556/89 για τις συμφωνίες τεχνονγνωσίας, τέθηκαν νέοι όροι για την ομαδική εξαίρεση βάσει του άρθρου 85 παρ. 3 της ΣυνθΕΕ των συμφωνιών που αφορούν την άδεια εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τεχνονγνωσίας. Σύμφωνα δε με το άρθρο 8 του κανονισμού ρητώς ορίζεται, ότι οι ρυθμίσεις που αφορούν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εφαρμόζονται και στα πιστοποιητικά υποδειγμάτων χρησιμότητας.

- Επιτομή εμπορικού δικαίου – Αντωνία Πουλάκου. Δ' έκδοση – 2003
- Βιομηχανική ιδιοκτησία – Αντωνόπουλος Βασίλης. Β' έκδοση – έκδοση Σάκκουλας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2.1. Δικαιώματα κατόχου Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας

Το Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας προσφέρει στον δικαιούχο αποκλειστικά δικαιώματα εμπορικής και οικονομικής εκμετάλλευσης της εφεύρεσης, είτε πρόκειται για καινοτόμο προϊόν, είτε για καινοτόμο μέθοδο, είτε για προϊόν που παράγεται με καινοτόμο μέθοδο (ν. 1733/1987, άρθρο 10, παρ. 1). Συγκεκριμένα, το Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας προσφέρει στον κάτοχό του το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται παραγωγικά την εφεύρεσή του, **κατ' αποκλειστικότητα** για 20 χρόνια από την επομένη της ημερομηνίας της αρχικής κατάθεσης, και ιδίως (ο νόμος κάνει ενδεικτική απαρίθμηση):

- Το δικαίωμα να παράγει, να προσφέρει και να διαθέτει στην αγορά, να χρησιμοποιεί και να κατέχει για τον ίδιο σκοπό, τα προϊόντα που προστατεύονται από το Δίπλωμά του.
- Το δικαίωμα να εφαρμόζει, να προσφέρει, ή να διαθέτει στην αγορά, τη μέθοδο που προστατεύεται από το Δίπλωμά του.
- Το δικαίωμα να παράγει, να προσφέρει και να διαθέτει στην αγορά, ή να κατέχει και να χρησιμοποιεί για τον ίδιο σκοπό, το προϊόν που έχει παραχθεί με την προστατευόμενη μέθοδό του.
- Το δικαίωμα να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να εκμεταλλεύεται παραγωγικά κατά τους παραπάνω τρόπους την εφεύρεσή του, ή να εισάγει χωρίς τη συναίνεσή του, τα προϊόντα που προστατεύονται από το Δίπλωμά του.

2.1.1 Προσοχή στο διαφορετικό χρόνο παραγραφής των αξιώσεων

Εφιστάται η προσοχή στον χρόνο παραγραφής των αξιώσεων του δικαιούχου, που είναι διαφορετικός υπό τις διατάξεις περί προστασίας της Ευρεσιτεχνίας και διαφορετικός υπό τις διατάξεις περί Αθεμίτου Ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα:

1) Χρόνος παραγραφής αξιώσεων υπό τις διατάξεις περί προστασίας της Ευρεσιτεχνίας:

Οι αξιώσεις ενός κατόχου Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας, κατά οιοδήποτε προσβάλει ή απειλεί να προσβάλει το Δίπλωμά του, πρέπει να ασκηθούν, επί ποινή παραγραφής (ν. 1733/1987, άρθρο 17):

Εντός πέντε ετών από τότε που ο κάτοχος του Διπλώματος έμαθε την προσβολή, ή από τότε που ο κάτοχος έμαθε τη ζημία που του προκάλεσε ο υπαίτιος και την ταυτότητα του προς αποζημίωση υπόχρεου. Σε κάθε περίπτωση, η αξίωση του κατόχου του Διπλώματος παραγράφεται μετά είκοσι έτη από την προσβολή.

Εντός αυτής της πενταετίας, ο κάτοχος του Διπλώματος μπορεί να απαιτήσει:
α) την άρση της προσβολής (παρούσας ή απειλούμενης) και την παράλειψή της

στο μέλλον.

β) εάν η προσβολή ήταν υπαίτια, μπορεί να απαιτήσει την αποκατάσταση της ζημίας που του προξένησε ο παραβάτης, ή την απόδοση της ωφέλειας που αποκόμισε ο παραβάτης από την αθέμιτη εκμετάλλευση της ευρεσιτεχνίας, ή την πληρωμή ποσού ανάλογου προς το τίμημα έναντι του οποίου θα εκχωρούσε μια άδεια εκμετάλλευσης της εφεύρεσής του.

Οι παραπάνω αξιώσεις ενός κατόχου Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας, αναγνωρίζονται από τον νόμο και σε εκείνον ο οποίος έχει καταθέσει Αίτηση για απονομή Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας και αναμένει την απονομή του, καθώς και σε εκείνον που έχει λάβει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης της εφεύρεσης.

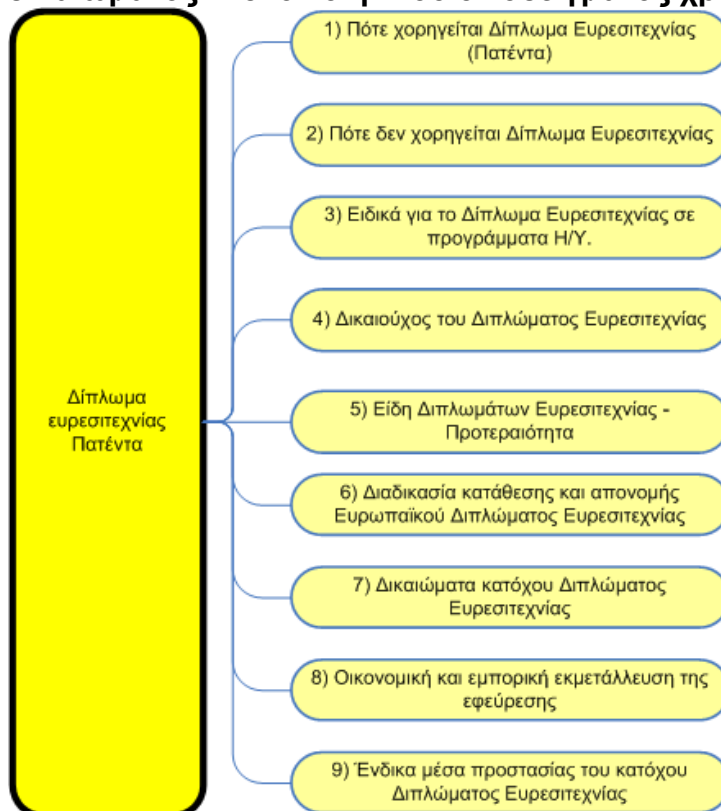
2) Χρόνος παραγραφής αξιώσεων υπό τις διατάξεις περί Αθεμίτου Ανταγωνισμού:

Ο κάτοχος Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας, βρίσκει συμπληρωματική προστασία με την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 146/1914 Περί Αθεμίτου Ανταγωνισμού, όταν η παράνομη εκμετάλλευση της εφεύρεσης (αναπαραγωγή, διάθεση στην αγορά, εισαγωγή της εφεύρεσης κ.λπ) διενεργείται από ανταγωνιστή του κατόχου του Διπλώματος και είναι αντίθετη στα χρηστά ήθη, καθώς και όταν ενέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει σύγχυση ως προς την αληθή προέλευση του προϊόντος, δηλαδή οι καταναλωτές να θεωρούν ότι αγοράζουν ένα γνήσιο προϊόν ενώ αγοράζουν την απομίμησή του, ή ότι υπάρχει κάποιου είδους σύνδεση μεταξύ των δύο επιχειρήσεων (σχέση συνεργασίας ή υποκαταστήματος με κεντρικό).

Ο χρόνος εντός του οποίου ο δικαιούχος μπορεί να ασκήσει κατά του παραβάτη αγωγή για παράλειψη ή και για αποζημίωση, είναι **μόνον έξι (6) μήνες** από το χρονικό σημείο κατά το οποίο ο δικαιούχος έλαβε γνώση και της παράνομης πράξης και του υπεύθυνου προσώπου. Σε κάθε περίπτωση μετά τριετία από τη διενέργεια της πράξης (ν. 146/1914 άρθρο 19).

- Υπόδειγμα χρησιμότητας – Νομική βιβλιοθήκη. Αλεξάνδρα Μικρουλέα 2006
- www.diakaiwma.evresitexnias.gr

Κτήση του δικαιώματος πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας – Το

δικαίωμα ευρεσιτεχνίας.

- A. Ουσιαστικές προϋποθέσεις
- Θετικές προϋποθέσεις
 - Επινόηση – Μικρή εφεύρεση

α. Τεχνικός κανόνας – επίλυση τεχνικού προβλήματος

Τα υποδείγματα χρησιμότητας αποτελούν μια μορφή διπλώματος ευρεσιτεχνίας για τις λεγόμενες μικρές εφευρέσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 1733/87, το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας χορηγείται για κάθε τρισδιάστατο αντικείμενο με καθορισμένο σχήμα και μορφή, όπως

εργαλείο, όργανο, συσκευή με σκεύος, ή εξάρτημα τους, που προτείνεται ως νέο, βιομηχανικά εφαρμόσιμο και με δυνατότητα να δώσει λύση σε τεχνικό πρόβλημα. Συνεπώς, από τον ίδιο ορισμό, προκύπτει ότι πρόκειται για τεχνικές δημιουργίες, ήτοι κανόνα του ανθρώπινου πνεύματος για επίλυση τεχνικού προβλήματος.

Υποστηρίζεται στην θεωρία, ότι το υπόδειγμα χρησιμότητας δεν είναι εφεύρεση αλλά είναι μια επινόηση. Ο ορισμός που συναντάται είναι, ότι πρόκειται για τεχνικές επινοήσεις με τις οποίες βελτιώνεται η εξωτερική μορφή αντικείμενου, ώστε να επιτυγχάνεται καλύτερα ο σκοπός για τον οποίο κατασκευάστηκε το αντικείμενο.

Η βελτίωση της εξωτερικής μορφής αφορά την εφευρετική ποιότητα της εφευρετικής ιδέας, όχι την εφευρετική ιδέα. Η άποψη αυτή παραγνωρίζει το γεγονός ότι πρόκειται εν προκειμένω για άυλο αγαθό επί εφευρετικής ιδέας, η οποία δεν φτάνει τα όρια της ευρεσιτεχνίας, αλλά παρόλα ταύτα χρήζει προστασίας. Ο νόμος δεν θα αναγνώριζε απόλυτο δικαίωμα σε ένα τρισδιάστατο αντικείμενο το οποίο ενσωματώνει απλώς μια επινόηση, αλλά αυτό που ενσωματώνει την εφευρετική ιδέα. Αναγνωρίζει δηλαδή τη δημιουργία του εφευρέτη, η οποία αφενός μεν υπερβαίνει την επινόηση, αλλά δεν φτάνει την ευρεσιτεχνία και η οποία (δημιουργία) συντελεί σε επίλυση τεχνικού προβλήματος. Αντιθέτως, η παροχή αποκλειστικού δικαιώματος εκμεταλλεύσεως εις τον πραγματοποιούντα το σύνηθες μέτρο προόδου θα οδηγούσε σε ανάσχεση της τεχνικής εξελίξεως. Γι αυτό το υπόδειγμα χρησιμότητας προστατεύεται, γιατί ακριβώς με την ανέχουσα στο τρισδιάστατο αντικείμενο εφευρετική ιδέα, συντελεί στην τεχνολογική εξέλιξη.

Όστόσο και επί υποδείγματος χρησιμότητας πρόκειται για εφεύρεση, η οποία όμως εν αντιθέσει με την εφεύρεση της ευρεσιτεχνίας, λαμβάνει την μορφή και υλοποίηση της σε τρισδιάστατο αντικείμενο. Η έννοια της εφεύρεσης δεν προσδιορίζεται στο νόμο. Η έννοια αυτή είναι αμφιλεγόμενη και στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, στο κατεξοχήν δίκαιο που ασχολείται με την έννοια της εφεύρεσης. Στη θεωρία του δικαίου της ευρεσιτεχνίας υποστηρίζεται είτε ο αρνητικός προσδιορισμός της έννοιας, ήτοι τι δεν αποτελεί εφεύρεση, είτε η καταγραφή ορισμένων στοιχείων αυτής, ήτοι το νέο, η εφευρετική δραστηριότητα και το βιομηχανικά εφαρμόσιμο αυτής, δηλαδή συμπίπτει ο ορισμός της εφεύρεσης με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την απονομή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Στην περίπτωση, που ακολουθήσει κανείς τον ως άνω ορισμό της εφεύρεσης, τότε αυτομάτως πρέπει να μιλάμε επί υποδειγμάτων χρησιμότητας για επινόηση.

Ορθότερη, όμως, είναι η προσέγγιση της έννοιας της εφεύρεσης ως κανόνα του ανθρώπινου πνεύματος για επίλυση τεχνικού προβλήματος με εφαρμογή φυσικών νόμων κατά τρόπο που η λύση υπερβαίνει για τον μέσο ειδικό τη γνωστή στάθμη της τεχνικής. Συνεπώς, ακολουθήσουμε τον ως άνω ορισμό της εφεύρεσης, τότε πρόκειται στο παράδειγμα των υποδειγμάτων χρησιμότητας επί εφευρέσεων. Πλην, όμως, μικρών εφευρέσεων, όπως ορθώς λέγεται και αναφέρεται στη βιβλιογραφία. Το γεγονός ότι πρόκειται για τις μικρές εφευρέσεις, σημαίνει ότι ο σχετικός κανόνας που προστατεύεται με υπόδειγμα χρησιμότητας διαφέρει από την εφεύρεση που αποτελεί αντικείμενο διπλώματος ευρεσιτεχνίας, από την εφευρετική δραστηριότητα. Όπως θα δούμε παρακάτω, στην μεν ευρεσιτεχνία απαιτείται εφευρετική δραστηριότητα, στο δε υπόδειγμα χρησιμότητας εφευρετικό βήμα.

Είτε όμως χαρακτηρίσουμε το υπόδειγμα χρησιμότητας ως επινόηση είτε ως μικρή εφεύρεση απαιτείται δια αυτής να επιτυγχάνεται επίλυση τεχνικού προβλήματος. Ο τεχνικός χαρακτήρας της εφευρετικής ιδέας είναι προϋπόθεση προστασίας για το απόλυτο δικαίωμα του υποδείγματος χρησιμότητας. Αποτελεί δε το διακριτικό γνώρισμα των τεχνικών δημιουργιών από τα έργα του λόγου και της τέχνης, καθώς και από άλλες μορφές της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα τελευταία τα χαρακτηρίζει μια μοναδικότητα του πνευματικού ή αισθητικού στοιχείου της δημιουργίας, ενώ αυτό που χαρακτηρίζει την εφευρετική ιδέα είναι η επίλυση του τεχνικού προβλήματος που στηρίζεται σε φυσικές δυνάμεις, ήτοι στη νομοτέλεια της φύσης.

Η λύση του τεχνικού προβλήματος συντελείται με την εξουσίαση και χρησιμοποίηση των φυσικών δυνάμεων για την ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών. Ή άλλως η εφεύρεση είναι μια εφαρμοσμένη γνώση σε τεχνικό επίπεδο, δηλαδή μια υπόδειξη με συγκεκριμένα τεχνικά μέσα για την επίλυση τεχνικού προβλήματος προκειμένου να επιτευχθεί τεχνικό αποτέλεσμα. Οι φυσικές δυνάμεις που χρησιμοποιούνται για την επίλυση του τεχνικού προβλήματος μπορούν να ανάγονται στη φυσική, τη χημεία, τη μηχανική. Για το θέμα της βιολογίας και αν επιτρέπεται η χρήση αυτής στα υποδείγματα χρησιμότητας θα ερευνήσουμε παρακάτω. Δεν σημαίνει ότι κάθε τρισδιάστατο αντικείμενο επιλύει τεχνικό πρόβλημα. Κλασσικό παράδειγμα είναι οι οδηγίες χρήσεως ενός τρισδιάστατου αντικειμένου, οι οποίες δεν επιτελούν τεχνική λειτουργία, καθώς και ο κανονισμός επιχείρησης.

Μια ιδέα ή μια έμπνευση δεν αποτελεί εφεύρεση, ήτοι κανόνα που θα επαναληφθεί και θα παράγει τεχνικό αποτέλεσμα. Γι αυτό το λόγο πρέπει ο τεχνικός κανόνας του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας να είναι έτοιμος, λεπτομερής, πλήρης, εφικτός και με δυνατότητα επανάληψης περιέχει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία για την επίτευξη και επανάληψη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος από τον ειδικό, άλλως απορρίπτεται. Έτοιμος είναι ο τεχνικός κανόνας όταν έχει ξεπεράσει, όπως χαρακτηριστικά λέγεται το στάδιο της έρευνας. Δηλαδή έτοιμη είναι η εφευρετική ιδέα, όταν ο ειδικός μπορεί να εφαρμόσει τη λύση που του πρότείνει ο δικαιούχος σε ένα πρόβλημα. Το στοιχείο του εφικτού σημαίνει ότι ο μέσος ειδικός είναι σε θέση να επαναλάβει την εφευρετική ιδέα του καταθέτη με τα τεχνικά μέσα που ο τελευταίος του παραθέτει, χωρίς να χρησιμοποιήσει δική του εφευρετική δραστηριότητα. Προϋποτίθεται, όμως, ότι ο δικαιούχος υποδείγματος χρησιμότητας έχει δηλαδή αποκαλύψει τη εφεύρεση του στα έγγραφα που καταθέτει στον ΟΒΙ. Το στοιχείο του εφικτού είναι σε συνάρτηση με το στοιχείο του έτοιμου τον κανόνα, καθόσον ένας έτοιμος κανόνας είναι συνήθως και εδίκτος. Πλην, όμως, είναι ενδεχόμενο ένας κανόνας να είναι μεν έτοιμος, όμως το αντικείμενο αυτού να μην μπορεί να παραχθεί.

Τέλος, πρέπει ο σχετικός κανόνας επί του υποδείγματος χρησιμότητας να μπορεί να επαναληφθεί από τον ειδικό. Γίνεται δεκτό, ότι δεν υπάρχει επίλυση τεχνικού προβλήματος, δεν υπάρχει επανάληψη του κανόνα. Η δυνατότητα επανάληψης της εφεύρεσης σημαίνει ότι δεν προστατεύεται μια τυχαία δραστηριότητα, αλλά αυτό που θα έχει διάρκεια και θα πρόσφερε στην κοινωνική ολότητα και κατ' επέκταση στην τεχνολογική πρόοδο.

2.1.2 Δεν αποτελούν επινοήσεις – Μικρές εφευρέσεις

Όπως γίνεται δεκτό στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, σύμφωνα με την ενδεικτική απαρίθμηση του άρθρου 5 παρ. 2, το οποίο εφαρμόζεται αναλογικά

και επί υποδειγμάτων χρησιμότητας, δεν αποτελούν εφευρέσεις οι ανακαλύψεις, οι επιστημονικές θεωρίες, οι μαθηματικές μέθοδοι, οι αισθητικές δημιουργίες, τα σχέδια, οι κανόνες και οι μέθοδοι για την άσκηση πνευματικών δραστηριοτήτων, τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και η παρουσίαση πληροφοριών, δεδομένου ότι ελλείπει η επίλυση του τεχνικού προβλήματος.

Αυτή η ενδεικτική απαρίθμηση αμφισβητήθηκε από μερίδα της θεωρίας και από ορισμένες αποφάσεις υπό την έννοια ότι πρέπει να γίνεται δεκτή εφεύρεση όχι μόνο στο χώρο της τεχνικής, αλλά και στον χώρο π.χ. των υπηρεσιών ή άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.

α. Ανακάλυψη

Η ανακάλυψη διαφέρει από την εφεύρεση και συνεπώς δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ευρεσιτεχνίας, ούτε και υποδείγματος χρησιμότητας. Η ανακάλυψη δεν αποτελεί παρέμβαση του ανθρώπινου πνεύματος στον χώρο της τεχνικής, αλλά αντίθετα βεβαιώνει υπάρχον φυσικό νόμο στο χώρο του ενόργανου κόσμου.

β. Αισθητικές δημιουργίες

Αυτό που δεν θεωρείται εφεύρεση στην ευρεσιτεχνία, δεν θεωρείται και στο δίκαιο των υποδειγμάτων χρησιμότητας.

Έτσι, δεν μπορούν να κατοχυρωθούν με υπόδειγμα χρησιμότητας οι αισθητικές δημιουργίες, καθόσον ελλείπει ο τεχνικός χαρακτήρας και υπερισχύει η αισθητική αντίληψη. Όταν, όμως, μαζί με τα τεχνικά στοιχεία περιλαμβάνεται και αισθητικό αποτέλεσμα, όπως σε περίπτωση οπτικής επίδρασης, τότε μιλάμε για εφεύρεση προστατεύσιμη με υπόδειγμα χρησιμότητας.

γ. Σχέδια, κανόνες, μέθοδοι για άσκηση πνευματικών δραστηριοτήτων

Η υποπερίπτωση αυτή αποτελεί την παλιά γερμανική διάταξη του νόμου περί αποκλεισμού της εννοίας της εφεύρεσης ή εν προκειμένω του υποδείγματος χρησιμότητας στην περίπτωση των < οδηγίων ή υποδείξεων στο ανθρώπινο πνεύμα >. Και οι εφευρέσεις και οι οδηγίες αποτελούν κανόνες οι οποίοι απευθύνονται στον ανθρώπινο νου και εξυπηρετούν την ανθρώπινη δράση. Ενώ, όμως, οι εφευρέσεις αποσκοπούν στην μεταβολή του φυσικού περιβάλλοντος του ανθρώπου, οι οδηγίες υποδεικνύουν τρόπους συμπεριφοράς. Πνευματικές πληροφορίες αποτελούν την ανθρώπινη πνευματική δραστηριότητα και σε καμία περίπτωση δεν επιτελούν τεχνική λειτουργία, παρά μόνο αποτελούν το ίδιο το ανθρώπινο πνεύμα. Ως εκ τούτου, δεν αποτελούν εφεύρεση οι εκφράσεις οι αποτυπωμένες σε εικόνα, οι αριθμοί, τα σημεία γραφής, οι βαθμοί, οι επιγραφές, οι λεζάντες οιοδήποτε εντύπου, οι οδηγίες χρήσης, οι κατάλογοι, οι χάρτες, διακριτικά γνωρίσματα αποτελούμενα από λέξεις, γράμματα ή άλλα σύμβολα, οι κατάλογοι τιμών, η διαφήμιση κ.λπ.

Αντίθετα, μπορεί να αποτελέσει εφεύρεση και συνεπώς αν συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις, ευρεσιτεχνία ή υπόδειγμα χρησιμότητας, ο συνδυασμός τεχνικού επιτεύγματος και οδηγίων προς την ανθρώπινη σκέψη (πνευματικές πληροφορίες), παρόλο που οι τελευταίες αυτοτελώς δεν προστατεύονται. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελούν οι οδηγίες που είναι αποτυπωμένες κατά ένα συγκεκριμένο τρόπο σε συσκευή.

- Βιομηχανική ιδιοκτησία – Αντωνόπουλος Βασίλης, Β' έκδοση – έκδοση Σάκκουλας

2.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ

Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη να προστατευτούν οι μικρές εφευρέσεις, οι οποίες αφενός μεν αποτελούν μια εξέλιξη στο χώρο της τεχνικής, αφετέρου δε ούτε αισθητικής φύσεως είναι ούτε το εφευρετικό ύψος της ευρεσιτεχνίας διαθέτουν. Υποστηρίχθηκε η μεμονωμένη άποψη, ότι ενδεχομένως θα έπρεπε να μειώσουμε το εφευρετικό ύψος της ευρεσιτεχνίας ή την απαιτούμενη εφευρετική δραστηριότητα αυτής, προκειμένου να προστατευτούν με το ίδιο καθεστώς της ευρεσιτεχνίας και οι εφευρέσεις της καθημερινής ζωής. Πλην όμως, ανεξάρτητα από το αν είναι ορθή ή όχι η άποψη αυτή, πάσχει πρακτικού ενδιαφέροντος, καθόσον αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για οποιοδήποτε εφευρέτη της καθημερινής πραγματικότητας αφενός μεν το υψηλό κόστος της κατάθεσης, απόκτησης και διατήρησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας από το Γραφείο Ευρεσιτεχνίας, λαμβανομένου υπόψη ότι η επινόηση είναι μικρής σημασίας και περιορισμένων οικονομικών ωφελημάτων, αφετέρου δε το γεγονός ότι πολλές φορές πρόκειται για εφευρέσεις εποχιακές, για τις οποίες η χρονοβόρα διαδικασία ελέγχου στο αρμόδιο Γραφείο Ευρεσιτεχνίας δεν έχει κανένα νόημα.

Συμπερασματικά, μπορεί να πει κανείς ότι το στοιχείο του τρισδιάστατου προέκυψε ιστορικά από την επιτευχθείσα < νίκη > που έλαβε χώρα στο επιστημονικό στρατόπεδο και έτσι δημιουργήθηκε ένας νέος νόμος προστασίας των τεχνικών εφευρέσεων, αντί να διευρυνθεί ο ήδη υπάρχον νόμος για τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα σε πρακτικής φύσεως διαμορφώσεις και εξωτερικής εμφάνισης. Ως εκ τούτου ήταν αναγκαία η οριοθέτηση των δύο δικαιικών κλάδων με το στοιχείο της εφευρετικής ιδέας που ενσωματώνεται σε μορφή έχουσα αισθητικό αποτέλεσμα από την μια πλευρά και σε μορφή (τρειςδιάστατο στοιχείο) που εξυπηρετεί την ανθρώπινη εργασία ή χρήση από την άλλη.

Το τρισδιάστατο αντικείμενο έχει κριθεί ότι πρέπει να χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία, να είναι αντιληπτό, ορισμένο και ενιαίο.

2.2.1 Το στοιχείο του αντιληπτού

Το αντιληπτό σημαίνει ότι πρέπει η νέα μορφή ή τα πλεονεκτήματα που αυτή επιτυγχάνει, να καθίστανται αντιληπτά από μία εκ των ανθρωπίνων αισθήσεων. Τρισδιάστατο αντικείμενο συνεπώς δεν είναι μόνο το στερεό, αλλά μπορεί να είναι και το υγρό ή αέριο.

2.2.2.Αντικείμενο που εξυπηρετεί την ανθρώπινη εργασία

Ως περαιτέρω στοιχείο της έννοιας του υποδείγματος χρησιμότητας είναι ότι το τελευταίο αφορά αντικείμενο που εξυπηρετεί την ανθρώπινη εργασία ή χρήση. Αυτό δεν ορίζεται ρητά στον ελληνικό νόμο, πλην όμως γίνεται δεκτό ότι προκύπτει από την λογική του νόμου, αναφέρεται ότι πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας αφορά αντικείμενα με δυνατότητα να δώσουν λύσεις σε τεχνικά προβλήματα.

Το στοιχείο της εξυπηρέτησης δια του αντικειμένου του υποδείγματος χρησιμότητας της ανθρώπινης εργασίας ή χρήσης βρίσκει την δικαιολογία της,

όπως προαναφέραμε, στο γεγονός της διαφοροποίησης των αντικειμένων που θα κατοχυρωθούν με υπόδειγμα χρησιμότητας και των αντικειμένων που επιτελούν αισθητική λειτουργία. Ως εκ τούτου έπρεπε το αντικείμενο του υποδείγματος χρησιμότητας να είναι χρήσιμο στον άνθρωπο.

Γίνεται δεκτό, ότι η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται και στην περίπτωση που το αντικείμενο προορίζεται για κατανάλωση, όπως είναι το παράδειγμα της γόμας ή του κεριού. Και τα δύο μπορούν να προστατευτούν με υπόδειγμα χρησιμότητας, εφόσον, άμα την παραγωγή τους δεν είναι υποχρεωτική η άμεσα κατανάλωση και από τη άλλη πλευρά παραμένουν για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα διαθέσιμα προς χρήση. Παράδειγμα που συναντά κανείς στην αλλοδαπή νομολογία είναι η τροφή σκύλου σε ταμπέλα (Drops) κατά τέτοιο τρόπο που να διευκολύνεται με υπόδειγμα χρησιμότητας, και έτσι εμπίπτει στην έννοια της κατανάλωσης.

2.2.3 2. Το στοιχείο του νέου

α. Η έννοια

Η έννοια του νέου στα υποδείγματα χρησιμότητας είναι ανάλογη με την έννοια του δικαίου ευρεσιτεχνίας. Νέα θεωρείται η εφεύρεση που δεν ανήκει στη στάθμη της τεχνικής.

Η έννοια του νέου ορίζεται στο νόμο (άρθρο 5 παρ. 3 του ν. 1733/87) με βάση την αρχή της οικομενικότητας και ουχί την αρχή της εδαφικότητας, όπως ήταν στο προισχύσαν δίκαιο του ν. 2527/1920. Κατά την έκφραση της εισηγητικής έκθεσης του ν. 2527/1920 το νέον δεν είναι απόλυτον αλλά σχετικόν και τούτου διότι ο νόμος αποσκοπεί εις την υποβοήθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. <Εφευρέσεις απκαλύπτουσα τεχνικάς γνώσεις γνωστάς μεν αλλαχού, αλλά αγνώστους στην Ελλάδα, προάγει την τεχνική στάθμιν της χώρας, πληροί άρα τον σκοπό του νόμου και συνεπώς χρήζει προστασίας>

Αντιθέτως, υπό το ισχύον νομικό καθεστώς στη στάθμη της τεχνικής ανήκει οτιδήποτε είναι αντικείμενα γνωστό πριν απο την ημερομηνία κατάθεσης της σχετικής αίτησης στον ΟΒΙ. Όπως, χαρακτηριστικά αναγράφεται στην εισηγητική έκθεση του νόμου 1733/1987, επιβάλλεται η εναρμόνιση του ουσιαστικού διακαίου των ευρεσιτεχνιών με τη σύμβαση του Μονάχου και τις σύγχρονες αντιλήψεις περί εφευρέσεων. Έτσι η έννοια του νέου χαρακτήρα της εφεύρεσης επεκτείνεται από το ελληνικό σε διεθνές επίπεδο για να μην είναι πλέον δυνατή η χορήγηση μονοπωλίων στην Ελλάδα για επινοήματα ήδη γνωστά στην αλλοδαπή.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 του ν.1733/1987, ο ορισμός του νέου και της στάθμης της τεχνικής έχουν απόλυτο χαρακτήρα, κατά το ότι η στάθμη της τεχνικής περιέχει κάθε τι που είναι γνωστό οπουδήποτε στον κόσμο, και όχι στην Ελλάδα, από γραπτή ή προφορική περιγραφή ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, από οποιαδήποτε πρόσωπο, πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας ή την ημερομηνία προτεραιότητας που διεκδικεί ο καταθέτης.

Νέο επομένως είναι το αντικείμενο που κατά την υλική του μορφή διαφέρει από τα αντίστοιχα γνωστά. Γνωστά είναι όσα ανήκουν στη στάθμη της τεχνικής διεθνώς από γραπτή ή προφορική περιγραφή ή με οποιαδήποτε άλλο τρόπο. Κρίσιμο είναι, δηλαδή, να μην έχει περιέλθει στη δημοσιότητα η γνώση του αντικειμένου της εφεύρεσης. Μια εφεύρεση, που ναι μεν υπήρχε πριν από

κατάθεση της αίτησης ή είχε χρησιμοποιηθεί, αλλά δεν κατέστη γνωστή, δεν αποτελεί γεγονός που αίρει το στοιχείο του νέου.

Η προϋπόθεση του νέου δεν εξαρτάται από τις γνώσεις του εφευρέτη ή του δικαιούχου ή του συνδικαιούχου της εφεύρεσης. Καθοριστικές είναι οι γνώσεις του μέσου ειδικού, δηλαδή αν τελευταίος γνώριζε κατά την ημέρα της κατάθεσης της σχετικής αίτησης το αντικείμενο της εφεύρεσης. Γι αυτό το λόγο λαμβάνονται υπόψη όλες οι προδημοσιεύσεις και ήδη πραγματοποιηθείσες χρήσεις μιας εφεύρεσης, ανεξάρτητα αν ήταν ήδη γνωστές στον αιτούντα. Επίσης είναι αδιάφορο, αν αποτελούν γενικές ή πεπαλαιωμένες γνώσεις, ήτοι γνώσεις μόνο στα χαρτιά. Το στοιχείο του νέου αναιρείται στην περίπτωση των ξεπερασμένων γνώσεων (<rapiereneer der Technik>) Ο νόμος υπάγει στη στάθμη της τεχνικής και κάθε τι που είναι γνωστό με οποιοδήποτε άλλο τρόπο. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται και οι νέες μορφές της τεχνολογίας. Γίνεται δεκτό ότι ακόμα και σήματα μορς μπορεί να συντελέσουν στην προηγούμενη αποκάλυψη της εφεύρεσης, όπως και ιχνογραφίες με σκίτσα μπορούν να συντελέσουν στην άρση του νέου της εφεύρεσης. Αξίζει να τονιστεί ότι οιαδήποτε δημοσίευση της εφεύρεσης πριν από την ημερομηνία της κατάθεσης, ακόμα και αν έγινε από τον ίδιο τον δικαιούχο, προσβάλλει το νέο της εφεύρεσης.

Η κρίση του Δικαστή για το αν η εφεύρεση είναι νέα, θα στηριχθεί σε μια σύγκριση μεταξύ αυτού που προβάλλεται ως νέα εφεύρεση και της σχετικής στάθμης της τεχνικής.

Κρίσιμος χρόνος για την έννοια του νέου είναι η ημερομηνία κανονικής κατάθεσης της αίτησης για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας. Για να είναι πλήρης όμως, η αίτηση για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας προϋποθέτει να έχουν κατατεθεί όλα τα απαιτούμενα έγγραφα μέσα στην αποκλειστική προθεσμία των τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης και να έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις τυπικές προϋποθέσεις, όπως θα δούμε παρακάτω.

2.2.4 β. Αποκλίσεις

α. Διεθνής προτεραιότητα

Όταν, όμως, πρόκειται για αλλοδαπά πιστοποιητικά υποδείγματα χρησιμότητας η προθεσμία του νέου δεν άρχεται από την ημέρα κανονικής κατάθεσης στην Ελλάδα της σχετικής αιτήσεως, αλλά κατά το άρθρο 5 παρ. 3 στην Ελλάδα σε συνδυασμό με άρθρο 7 παρ. 10 και το άρθρο 9 του ν. 1733/87, ανατρέχει σε προηγούμενο χρονικό διάστημα, ήτοι την ημερομηνία κατάθεσης στη αλλοδαπή. Πρόκειται για τη λεγόμενη αρχή της διεθνούς προτεραιότητας (Unionssrioritat), η οποία αρχικώς είχε καθιερωθεί στο άρθρο 4 παρ. 1 της Διεθνούς Συμβάσεως των Παρισίων. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, όποιος έχει προβεί σε κανονική κατάθεση αίτησης υποδείγματος χρησιμότητας σε μια χώρα της Ένωσης ή ο δικαιούχος του, απολαμβάνει, αν το ζητήσει, χρονικής προτεραιότητας για την κατάθεση του ίδιου δικαιώματος σε άλλη χώρα ή άλλες χώρες της Ένωσης για ορισμένη χρονική διάρκεια.

Στην περίπτωση αυτή δεν επέρχεται η διεθνής προτεραιότητα a priori, αλλά απαιτείται κατάθεση σχετικής αιτήσεως στην Ελλάδα και ταυτόχρονη επίκληση διεθνούς προτεραιότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.1 του ν. 1733/1987, ο δικαιούχος έχει δικαίωμα προτεραιότητας, εφόσον μέσα σε 12 μήνες από την κατάθεση της αιτήσεως του στην αλλοδαπή, καταθέσει αίτηση για το ίδιο πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας στην Ελλάδα υπό τον όρο

της αμοιβαιότητας. Ο όρος της αμοιβαιότητας δεν απαιτείται σε εκείνους που έχουν ιθαγένεια κράτους μέλους της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων, ως ορίζει το άρθρο 2 της σύμβασης. Μέσα δε σε προθεσμία 16 μηνών από την κανονική κατάθεση στην αλλοδαπή, πρέπει να υποβληθεί στον ΟΒΙ, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 1733/1987, πιστοποιητικό της αρμοδίας αρχής της χώρας, στην οποία έγινε η πρώτη κατάθεση σχετικά με τον αριθμό και τη χρονολογία της μαζί με την περιγραφή, τις αξιώσεις και τα τυχόν σχέδια που επισυνάπτονται επικυρωμένα από την αλλοδαπή αρχή, καθώς και μετάφραση στην ελληνική του πιο πάνω πιστοποιητικού, της περιγραφής των αξιώσεων και των σχεδίων.

Το εν λόγω πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, το χορηγηθέν με επίκληση της διεθνούς προτεραιότητας, ανατρέχει μεν στην ημερομηνία κατάθεσης στην αλλοδαπή, ότι και θα κριθούν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την απονομή πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας, πλην όμως η ισχύς του δεν λήγει την ημέρα λήξης του αλλοδαπού, αλλά αποκτά αυτοτελή ισχύ για επτά έτη από την επόμενη κατάθεσης της σχετικής αιτήσεως στην ημεδαπή, όπως ορίζει το άρθρο 11 παρ.2 του ν. 1733/1987. Σύμφωνα δε με το άρθρο 4Α αρ. 3 της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων, για την απόλαυση της διεθνούς προτεραιότητας, είναι αδιάφορη η τύχη της πρώτης κατάθεσης. Σύμφωνα, όμως με το άρθρο 4Γ παρ.4 της Σύμβασης, αν η πρώτη αίτηση κατά το χρόνο της μεταγενέστερης αίτησης αποσυρθεί, εγκαταλειφθεί ή απορριφθεί χωρίς να έχει υποβληθεί σε δημοσιότητα και δεν έχει χρησιμεύσει ως βάση για την επίκληση της διεθνούς προτεραιότητας, τότε ως πρώτη αίτηση θεωρείται η μεταγενέστερη. Σε περίπτωση δε, που γίνεται επίκληση πολλών προτεραιοτήτων, οι προθεσμίες άρχονται από την ημερομηνία της αρχικής προτεραιότητας.

2.2.5 Κατάχρηση εις βάρος του δικαιούχου

Απόκλιση από την ανωτέρω αρχή του χρονικού προσδιορισμού του νέου αποτελεί η διάταξη του άρθρου 5 παρ.9 εδ. Α του ν. 1733/1987, σύμφωνα με την οποία δεν βλάπτεται το νέο της εφεύρεσης και ως εκ τούτου χορηγείται πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, αν η προηγούμενη αποκάλυψη της εφεύρεσης έχει πραγματοποιηθεί μέσα στους έξι μήνες πριν από την κατάθεση της αίτησης για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας και έγινε από καταχρηστική ενέργεια εις βάρος του αιτούντος ή του δικαιοπαρόχου του.

Καταχρηστική ενέργεια εις βάρος του δικαιούχου ή του δικαιοπαρόχου του υφίσταται όταν ο τρίτος με αντικειμενικά παράνομη ενέργεια καταθέτει αίτηση για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας ή δίδει στη δημοσιότητα πρόωρα το αντικείμενο της εφεύρεσης. Ο τρίτος ενεργεί καταχρηστικά, όταν έλαβε παράνομα γνώση του επιδικίου αντικείμενου της εφεύρεσης ή παραβιάζει υποχρέωση εχεμύθειας απέναντι στο νομικό δικαιούχο. Το καθήκον εχεμύθειας πηγάζει είτε από ρητή συμβατική συμφωνία, είτε από τις συντρέχουσες περιστάσεις. Γίνεται δε δεκτό ότι ο και ο ίδιος ο εφευρέτης μπορεί να πληροί τις προϋποθέσεις της κατάχρησης στην περίπτωση που έχει επιφυλαχθεί υπέρ του εργοδότη του και παρόλα ταύτα καταθέτει ο ίδιος την αίτηση για υπόδειγμα χρησιμότητας. Είναι αδιάφορο, αν ο ίδιος ο προσβολής έδωσε την εφεύρεση στη δημοσιότητα ή μέσω τρίτου.

Το μειονέκτημα στην προκειμένη περίπτωση έγκειται στο γεγονός ότι ο δικαιούχος βρίσκεται στη δυσχερή θέση να αποδείξει το νέο της εφεύρεσης του

εν σχέση με τη στάθμη της τεχνικής, όπως την τελευταία την προσδιόρισε ο υπαρπάσας την επινόηση.

2.2.6 Επίσημη έκθεση

Σχετικοποίηση της αρχής του νέου ορίζει και η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 9 εδ. Β του ν. 1733/1987, σύμφωνα με το οποίο δεν βλάπτεται το νέο, αν η προηγούμενη αποκάλυψη της εφεύρεσης έχει πραγματοποιηθεί μέσα στους 6 μήνες πριν από την κατάθεση της αίτησης για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας από τον ίδιο τον καταθέτη ή τον δικαιούχο του με παρουσίαση της σε επίσημα αναγνωρισμένη έκθεση κατά την έννοια της σύμβασης για διεθνής εκθέσεις. Ο νόμος παραπέμπει στη σύμβαση του Παρισιού της 22.11.1928 <Περί Διεθνών Εκθέσεων>, όπως κυρώθηκε με το νόμο 5562/1932. Μια παρουσίαση της εφεύρεσης, συνεπώς, στις αναγνωρισμένες εκθέσεις δεν αναιρεί το νέο της εφεύρεσης. Η εν λόγω σύμβαση αφορά κυρίως παγκόσμιες αναγνωρισμένες εκθέσεις, καθώς και διεθνείς τοιαύτες, εξαιρεί όμως τις εκθέσεις των οποίων η διάρκεια είναι μικρότερη των τριών εβδομάδων.

2.2.7 Η εφευρετική ποιότητα ή εφευρετικό βήμα

Τι διακρίνει συνεπώς την εφεύρεση που προστατεύεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και την εφεύρεση ή αλλιώς επινόηση που κατοχυρώνεται με υπόδειγμα χρησιμότητας;

Στον ελληνικό νόμο δεν γίνεται καθόλου αναφορά σε κάποια έννοια της εφευρετικής δραστηριότητας ή εφευρετικού ύψους ως στοιχείο της εφευρετικής ιδέας που πρέπει να χαρακτηρίζει το υπόδειγμα χρησιμότητας. Χαρακτηριστική ήταν και η διατύπωση του άρθρου 53 παρ.1 του σχεδίου νόμου 1980, όπου οριζόταν ότι πιστοποιητικά υποδείγματος χρησιμότητας χορηγούνται για τεχνικούς κανόνες που συγκεντρώνουν τα στοιχεία της έννοιας της εφεύρεσης, εκτός εκείνης της εφευρετικής δραστηριότητας ή του εφευρετικού ύψους. Βάσει των ανωτέρω η κρατούσα γνώμη υποστηρίζει, ότι το υπόδειγμα χρησιμότητας δεν απαιτείται καν να εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα.

Μια τέτοια όμως άποψη δεν μπορεί να δικαιολογήσει, κατά την άποψη μας, την αναγνώριση ιδιαίτερης αυξημένης προστασίας στα υποδείγματα χρησιμότητας με παροχή απόλυτων δικαιωμάτων. Η ratio legis τόσο του άρθρου 19 του ν. 1733/1987 όσο και του σχεδίου νόμου, ήταν να καταστεί σαφής η διάκριση μεταξύ ευρεσιτεχνίας και υποδείγματος χρησιμότητας, κατά το ότι επί υποδείγματος χρησιμότητας ο σχετικός κανόνας δεν απαιτείται, όπως στην ευρεσιτεχνία να εμπεριέχει εφευρετική πρωτοτυπία, ήτοι αδυναμία του μέσου τεχνικού να επιλύσει το πρόβλημα κατά τον τρόπο αυτό βάσει των υπάρχουσών γνώσεων. Αυτό, όμως δεν σημαίνει ότι επί υποδείγματος χρησιμότητας δεν υφίσταται κανενός είδους εφευρετικής δραστηριότητας. Ορθότερη είναι η άποψη ότι αρκεί το δημιούργημα του ανθρώπινου πνεύματος στην περίπτωση του υποδείγματος χρησιμότητας να εμπεριέχει μικρότερου ύψους εφευρετική δραστηριότητα.

Με την ανωτέρω σκέψη συνάδει και η ορολογία της γερμανικής έννομης τάξης, όπου με τον από 15.8.1986 νόμο, με τον οποίο τροποποιήθηκε ο γερμανικός νόμος περί υποδειγμάτων χρησιμότητας εισήχθη για πρώτη

φορά η έννοια του λεγόμενου εφευρετικού βήματος («erfinderischer Schritt»). Ο γερμανός νομοθέτης δια της εισαγωγής αυτού του νέου όρου ήθελε να καταστήσει σαφές, ότι η εφεύρεση που θέλει να τυγχάνει αντικείμενο προστασίας με υπόδειγμα χρησιμότητας πρέπει να απολαμβάνει κάποιου είδους εφευρετικής ποιότητας.

Χωρίς το στοιχείο του εφευρετικού βήματος θα καταλήγαμε στο να προστατεύαμε ως υπόδειγμα χρησιμότητας ένα «τραπέζι με επτά πόδια», καθόσον και καινούργιο θα ήταν και θα συνείσφερε στην καλύτερη πρακτική χρησιμότητα του ήδη υπάρχοντος τραπεζιού.

Τα ανωτέρω επιρρωνύονται και από την πρόταση της κοινοτικής οδηγίας και από το σχέδιο κανονισμού για τα υποδείγματα χρησιμότητας, ως ήδη έχουμε προαναφέρει, όπου θεσμοθετείται η εφευρετική ποιότητα του υποδείγματος χρησιμότητας. Παρόλο που και οι δύο προτάσεις πάσχουν στην ορολογία, κατά τη γνώμη μας, στην ουσία είναι σωστή η εκκίνηση του συλλογισμού τους, ήτοι η αναγκαιότητα να υπάρχει κάποια εφευρετική ποιότητα στο υπόδειγμα χρησιμότητας.

Η εφεύρεση που μπορεί να προστατευτεί με υπόδειγμα χρησιμότητας, σύμφωνα με το άρθρο 6 της πρότασης της κοινοτικής οδηγίας, πρέπει να χαρακτηρίζεται από εφευρετικό βήμα («inventive step»). Πότε έχουμε αυτό το εφευρετικό βήμα; Όταν μια εφεύρεση, εν σχέση με τη στάθμη της τεχνικής, επιδεικνύει είτε ειδική αποτελεσματικότητα π.χ. στην

ευκολία εφαρμογής ή χρήσης αυτής, είτε αποτελεί ένα πρακτικό ή βιομηχανικό πλεονέκτημα.

Η έννοια αυτή του εφευρετικού βήματος, όπως την προσδιορίζει η κοινοτική πρόταση, σε οποιαδήποτε διευκόλυνση χρήσης ή λειτουργίας ή σε παροχή οποιουδήποτε βιομηχανικού πλεονεκτήματος είναι ευρεία σε σημείο που μπορεί να οδηγήσει σε αυθαίρετη προστασία με απόλυτο δικαίωμα κάθε εξέλιξης. Το σίγουρο είναι ότι πρέπει να είμαστε βέβαιοι για το αντικείμενο προστασίας του υποδείγματος χρησιμότητας, το οποίο είναι το άυλο αγαθό επί της εφευρετικής ιδέας και να μην οδηγηθούμε σε μη εύλογες καταστάσεις προστασίας κάθε απλής σκέψης που λαμβάνει τη μορφή της διευκόλυνσης χρήσης μιας συσκευής ή ενός εργαλείου.

Η δε πρόταση κοινοτικού υποδείγματος χρησιμότητας του Max Planck Institut αναφορικά με την εφευρετική δραστηριότητα του υποδείγματος χρησιμότητας, έγκειται σε μια εναλλακτική λύση, είτε αυτή να στηρίζεται στο εφευρετικό ύψος της ευρεσιτεχνίας, είτε να συνεισφέρει σε πρακτικά σημαντικό πλεονέκτημα εν συγκρίσει με τη στάθμη της τεχνικής. Και αυτή η πρόταση πάσχει κατά το ότι μπορεί να δημιουργήσει προσκόμματα στην προστασία των μικρών εφευρέσεων, αφού της στιγμής απαιτεί την ίδια εφευρετική δραστηριότητα με την ευρεσιτεχνία.

Το ερώτημα, όμως, που ανακύπτει είναι με ποια κριτήρια θα προσδιοριστεί η λεγόμενη μικρότερου ύψους εφευρετική δραστηριότητα ή η εφευρετική ποιότητα του υποδείγματος χρησιμότητας, καθόσον οι

ως άνω έννοιες είναι άοριστες, τα όρια είναι ρευστά και κατ' επέκταση δημιουργείται ανασφάλεια του δικαίου.

Για να μπορέσει, επομένως, κανείς να προσδιορίσει το μέτρο ή άλλως τα κριτήρια βάσει των οποίων θα κριθεί αν μια εφεύρεση στηρίζεται ή όχι σε εφευρετική δραστηριότητα προκειμένου να προστατευτεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή κατέχει μικρότερη εφευρετική δραστηριότητα ή τη χαρακτηρίζει το εφευρετικό βήμα που θα την οδηγήσει στην κατοχύρωση της με υπόδειγμα χρησιμότητας, ή δεν την διακρίνει καμία εφευρετική ποιότητα και ως εκ τούτου θα μείνει εκτός δικαίου βιομηχανικής ιδιοκτησίας, χωρίς απόλυτο δικαίωμα, μπορεί κανείς να ξεκινήσει από την έννοια της εφευρετικής δραστηριότητας στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας και αν μπορεί να γίνει ανάλογη εφαρμογή στο δίκαιο των υποδειγμάτων χρησιμότητας, περιορισμένος εκεί όπου απαιτείται.

Στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, η σχετική επινόηση (εφευρετική ιδέα) πρέπει να στηρίζεται σε εφευρετική δραστηριότητα, να παριστά δηλαδή η εφεύρεση για τον μέσο ειδικό ένα βήμα προόδου σε σχέση με τη στάθμη της τεχνικής. Ο μέσος ειδικός να μην μπορούσε με αξιοποίηση της στάθμης της τεχνικής να φθάσει στην επίλυση του σχετικού προβλήματος ή άλλως η εφεύρεση στηρίζεται σε εφευρετική δραστηριότητα όταν για τον ειδικό δεν προκύπτει κατά τρόπο προφανή από τη στάθμη της τεχνικής.

Συνεπώς τα στοιχεία της εφευρετικής δραστηριότητας είναι ο μέσος ειδικός και ο μη προφανής τρόπος εν σχέση με τη στάθμη της τεχνικής. Πλην όμως πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η στάθμη της

τεχνικής αποτελεί αυτοτελή προϋπόθεση και μάλιστα αντιμετωπίζεται ως ποσοτική διάσταση της εφεύρεσης, ενώ η εφευρετική δραστηριότητα ως ποιοτική διάσταση αυτής.

Επίσης και κατά τον γερμανικό νόμο περί ευρεσιτεχνίας, πρέπει η λύση του τεχνικού προβλήματος να μην βρίσκεται μέσα στις δυνατότητες του μέσου ειδικού ούτε να παρίσταται ως ένας από τους κρίκους στην αλυσίδα της τεχνολογικής προόδου, αλλά να εμφανίζεται σαν κάτι που υπερβαίνει την ομαλή τεχνολογική πρόοδο και αποτελεί άλμα προόδου, επίτευγμα που είναι πέρα από το προβλεπτέο μέτρο για τον μέσο ειδικό. Δεν είναι δηλαδή προφανής για τον μέσο ειδικό.

Αυτό το προφανές είναι εκτός του πεδίου εφαρμογής του νόμου περί υποδειγμάτων χρησιμότητας. Πλην όμως έχει την εφαρμογή της και στο υπόδειγμα χρησιμότητας ως ποιοτική διάσταση αυτού, όπως θα δούμε κατωτέρω.

Βάσει των ανωτέρω υποστηρίχθηκε η λανθασμένη άποψη ότι οι δυο έννοιες της εφευρετικής δραστηριότητας και του εφευρετικού βήματος είναι το ίδιο πράγμα, η δε διαφορά τους συνίσταται στην στάθμη της τεχνικής. Αυτό θα είναι και το κριτήριο τελικά, κατά την λανθασμένη αυτή άποψη, με το οποίο θα γίνεται η διάκριση σε ευρεσιτεχνία και σε υπόδειγμα χρησιμότητας. Υποτιθέσθω ότι αυτή η άποψη είναι σωστή, μπορεί ενδεχομένως να υποστηριχθεί για τη Γερμανία, καθόσον εκεί στο μεν δίκαιο της ευρεσιτεχνίας η στάθμη της τεχνικής ορίζεται με βάση την αρχή της οικουμενικότητας, ενώ στο δίκαιο των

υποδειγμάτων χρησιμότητας με βάση την αρχή της εδαφικότητας, πλην όμως στο ελληνικό δίκαιο δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής, καθόσον ισχύει παρ ημίν η αρχή της οικουμενικότητας και στα δυο δίκαια.

Όμως το κριτήριο πρέπει να είναι το εξής: σημείο εκκίνησης είναι οι γνώσεις και το δύνασθαι του μέσου ειδικού μιας συγκεκριμένης ειδικότητας. Μόνο οι δραστηριότητες που ξεπερνούν αυτές τις γνώσεις και αυτό το δύνασθαι μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπεριέχουν εφευρετική ποιότητα. Ενώ λοιπόν στην ευρεσιτεχνία υφίσταται εφευρετική δραστηριότητα όταν για τον ειδικό δεν προκύπτει κατά τρόπο προφανή από τη στάθμη της τεχνικής, στο υπόδειγμα χρησιμότητας υφίσταται εφευρετική ποιότητα όταν για τον μέσο ειδικό δεν προκύπτει κατά τρόπο τόσο προφανή ή τόσο πολύ προφανή ή άλλως δεν υφίσταται επινόηση, όταν ο μέσος ειδικός άνευ ετέρου θα είχε προβεί σε αυτήν. Η τελευταία περίπτωση είναι αυτό που λέγεται χαρακτηριστικά ως ρουτίνα καθημερινής χειρωνακτικής εργασίας ή καθαρά χειρωνακτικό δύνασθαι («reine handwerkliche Können»), δηλαδή πρέπει να αποκλειστεί από την κατοχύρωση με υπόδειγμα χρησιμότητας το αποτέλεσμα της καθημερινής χειρωνακτικής εργασίας.

Συμπερασματικά, αυτό που τελικά είναι η εφευρετική ποιότητα του υποδείγματος χρησιμότητας ή το εφευρετικό βήμα αυτού ή η εφευρετική δραστηριότητα του ή όπως κανείς ήθελε να ονομάσει αυτό, είναι το γεγονός ότι αν δεν προκύπτει εμπλουτισμός ή πρόοδος της τεχνολογίας μέσω της επινόησης που προστατεύεται με υπόδειγμα

χρησιμότητας, τότε δεν υπάρχει και προστασία με το πόλυτο δικαίωμα του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

2.3 Αρνητικές προϋποθέσεις

Ορισμένες εφευρέσεις δεν επιτρέπεται για λόγους που ανάγονται στην προστασία γενικότερης σημασίας αγαθών, να κατοχυρωθούν με πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας.

2.3.1 Προσβολή δημοσίας τάξης ή χρηστών ηθών

Καταρχήν δεν χορηγείται υπόδειγμα χρησιμότητας, κατ' αναλογία του άρθρου 5 παρ. 8 εδ. α του ν. 1733/1987, σε εφευρέσεις των οποίων η δημοσίευση ή η εφαρμογή αντίκειται στη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Σημειωτέον, απαγορεύεται η εφεύρεση καθεαυτή ή αν η μόνη δυνατή χρήση αυτής είναι παράνομη ή ανήθικη, όχι εάν υφίσταται απλώς δυνατότητα χρησιμοποίησεως αυτής και για σκοπό παράνομο ή ανήθικο. Έτσι, δεν δύναται να τύχει προστασίας επινόηση διαρρηκτικού εργαλείου, αλλά μπορεί να χορηγηθεί υπόδειγμα χρησιμότητας σε σύριγγα, η οποία καταρχήν επιδιώκει σκοπό θεραπευτικό, πλην όμως εν τοις πράγματι μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για χρήση ναρκωτικού.

2.3.2 Ποικιλίες φυτών ή είδη ζώων

Κατά δεύτερον, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 8 εδ. β του ν. 1733/1987, ανεπίδεκτες κατοχύρωσης με πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας φέρονται οι εφευρέσεις για ποικιλίες φυτών ή είδη ζώων, καθώς και οι βιολογικοί μέθοδοι παραγωγής τους, εκτός από μικροβιολογικές μεθόδους και προϊόντα που παράγονται με αυτές τις μεθόδους.

Από την πιο πάνω απαγόρευση εξαιρούνται καταρχήν οι, απομιμήσεις ζώντων οργανισμών, οι οποίες προστατεύονται με υπόδειγμα χρησιμότητας. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται τα αποξηραμένα φυτά («Floristik»). Η ίδια η διάταξη νόμου διακρίνει μεταξύ βιολογίας και μικροβιολογίας. Η μεν πρώτη αφορά τεχνικούς κανόνες στην περιοχή της ζώσας ύλης με εκμετάλλευση των νομοτελειών του υλικού υποστρώματος της ζωής, η δε δεύτερη αφορά τη μελέτη της ζωής των μικροοργανισμών. Οι βιολογικές εφευρέσεις μπορούν να έχουν την ακόλουθο μορφή, είτε να αποτελούν τεχνικούς κανόνες οι οποίοι επιδρούν στην βιολογικό γίνεσθαι με άλλα μέσα από ζώντες οργανισμούς, είτε με βιολογικά μέσα να επιδρούν στο γίνεσθαι μη ζώντων οργανισμών, είτε με βιολογικά μέσα να επιδρούν στην εξέλιξη του βιολογικώς γίνεσθαι, δηλαδή όταν και το μέσο και το αποτέλεσμα υπάγονται στην κατηγορία του βιολογικού στοιχείου.

- Επιτομή εμπορικού δικαίου – Αντωνία Πουλάκου. Δ' έκδοση – 2003

Συνεπώς κατ' εφαρμογή του νόμου, εξαιρούνται οι μικροβιολογικές εφευρέσεις, οι οποίες, λαμβάνουν τη μορφή τρισδιάστατου προϊόντος, μπορούν να προστατευτούν με πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας. Ιδιαίτερη σημασία έχει αποκτήσει η ανάπτυξη της μικροβιολογίας αναφορικά με τα αντιβιοτικά. Δηλαδή προϊόντα, τα οποία προέρχονται από μικροοργανισμούς ή παράγονται από αυτούς, όπως τα αντιβιοτικά ένζυμα, προστατεύονται με πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας. Σε περίπτωση που τα προϊόντα της αντιβίωσης ή τα υλικά (αντιβιοτικά ένζυμα) που αποτελούν το αντικείμενο της ανθρώπινης χρήσης χρειάζονται την περιγραφή των μικροοργανισμών για να καταστούν σαφή, τότε η ίδια η κατάθεση των μικροοργανισμών αντικαθιστά την περιγραφή της εφεύρεσης.

Αφ ης στιγμής ανεπίδεκτες κατοχύρωσης με υπόδειγμα χρησιμότητας, κατ' αντιθέσει με το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, είναι οι επινοήσεις μεθόδου, η απαγόρευση τόσο της μικροβιολογικής όσο και της βιολογικής μεθόδου παραγωγής δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής ούτως ή άλλως.

Πρόβλημα μπορεί να ανακύψει, όταν δια της βιολογικής μεθόδου παραχθεί εφεύρεση προϊόντος και ως εκ τούτου αναβιώνει το ερώτημα αν μπορεί να προστατευτεί με υπόδειγμα χρησιμότητας η παραλλαγμένη με βιολογική μέθοδο ντομάτα ή το μεταλλαγμένο ποντίκι.

Τα προβλήματα και οι δυσκολίες που προκύπτουν είτε αναφέρονται στις εφευρέσεις για είδη ζώων, είτε στις εφευρέσεις για ποικιλίες φυτών, δεν αφορούν κατά πρώτον τις προϋποθέσεις χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας, ήτοι το νέον της εφεύρεσης, την εφευρετική δραστηριότητα (ή το εφευρετικό βήμα στην περίπτωση του υποδείγματος) και το επιδεκτικό βιομηχανικής εφαρμογής αυτής, αλλά το γεγονός ότι οι ζώντες οργανισμοί κατέχουν ιδιαίτερες ιδιότητες, που δεν ταιριάζουν στο ισχύον νομικό πλαίσιο του δικαίου της ευρεσιτεχνίας ή του υποδείγματος χρησιμότητας.

Οι βιολογικές εφευρέσεις αποκλείονται στο βαθμό που αφορούν ποικιλίες φυτών ή είδη ζώων, όχι γενικώς. Στη ΣΜ (άρθρο 53 παρ. 2) αποκλείονται οι κυρίως (essentially) βιολογικές μέθοδοι. Τέτοια επιφύλαξη δεν γίνεται στο ελληνικό δίκαιο.

Συνεπώς, οι βιολογικές εφευρέσεις που δεν αφορούν τις ως άνω περιπτώσεις, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προστασίας με υπόδειγμα χρησιμότητας, εφόσον πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις του νόμου. Ανάλογος είναι ο ισχυρισμός στο δίκαιο της ευρεσιτεχνίας. Στις 12.4.1988 χορηγήθηκε το πρώτο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για ζώα παγκοσμίως και αυτό έλαβε χώρα στην Αμερική. Η εν λόγω εφεύρεση αφορούσε θηλαστικά, τα οποία μέσω μεθόδων γενετικής τεχνολογίας άλλαξαν σε τέτοιο σημείο που περιείχαν ένα ενεργοποιημένο Onkogen-Sequenz, μέσω του οποίου αναπτύσσεται κατά το μάλλον ο καρκίνος.

Στο σημείο αυτό ανακύπτει η όλη προβληματική περί της βιοτεχνολογίας και της παρέμβασης αυτής και ειδικότερα της γενετικής τεχνολογίας στην παραγωγή των φυτών, είδη ζώων ακόμη και είδη ανθρώπων και στο αν επιτρέπεται η προστασία των νέων μορφών φυτών, ζώων, όπως το παράδειγμα της Ντόλυ, του κλωνοποιημένου προβάτου ή η κλωνοποίηση και του ίδιου του ανθρώπου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η ίδια προβληματική που έχει δημιουργήσει θύελλα αντιδράσεων διεθνώς, κυρίως από θρησκευτικές οργανώσεις και συλλόγους περί προστασίας της ηθικής και ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ισχύει περιορισμένος και στον παράδειγμα μας του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

- www.oee.gr
- Βιομηχανική ιδιοκτησία – Αντωνόπουλος Βασίλης. Β' έκδοση – έκδοση Σάκκουλας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ

3.1.1 Τυπικές προϋποθέσεις – Διαδικασία χορήγησης Κατάθεση - Διατυπώσεις

Για τη χορήγηση του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας πρέπει να συντρέχουν ορισμένες τυπικές προϋποθέσεις, οι οποίες καθορίζονται με την υπ' αριθμ. 15928/ΕΦΑ 1253 υπουργική απόφαση της 24/31/12/1987 «κατάθεση αίτησης για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας στον ΟΒΙ και τήρηση βιβλίων».

Καταρχήν, απαιτείται κατάθεση αίτησης στον ΟΒΙ σε δυο αντίγραφα που περιέχει στοιχεία ταυτότητας του καταθέτη. Στην αίτηση διατυπώνεται αίτημα για τη χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας. Η αίτηση και τα σχετικά έγγραφα που τη συνοδεύουν κατατίθενται από τον δικαιούχο ή τον πληρεξούσιο δικηγόρο. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος της αίτησης δεν έχει κατοικία ή διαμονή ή έδρα στην Ελλάδα, οφείλει να διορίσει αντίκλητο και να δηλώσει ότι υποβάλλεται στη δικαιοδοσία των Δικαστηρίων της Αθήνας.

Η αίτηση για πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας πρέπει να αναφέρεται σε μια μόνο επινόηση ή σε περισσότερες που συνδέονται μεταξύ τους, έτσι ώστε να αποτελούν ένα ενιαίο εφευρετικό σύνολο. Η αναφορά όμως σε μια εφεύρεση-επίνοηση, δεν τάσσεται με ποινή ακυρότητας. Σε περίπτωση που η αίτηση αναφέρεται σε περισσότερες εφευρέσεις, τότε πρέπει να χωριστεί η αίτηση σε περισσότερες αυτοτελείς, ως δε ημερομηνία κατάθεσης κάθε τμηματικής αίτησης, θα είναι η ημερομηνία της αρχικής αίτησης. Σε κάθε περίπτωση, όμως ο εν λόγω διαχωρισμός μπορεί να γίνει μέχρι την χορήγηση του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από περιγραφή της μικρής εφεύρεσης-επίνοησης (εις διπλούν), αξιώσεις της μικρής εφεύρεσης-επίνοησης (σε ανεξάρτητο χαρτί και εις διπλούν), περίληψη της εφεύρεσης-επίνοησης (σε χωριστό φύλλο χαρτιού και εις διπλούν), σχέδια της εφεύρεσης-επίνοησης, εφόσον ο δικαιούχος κρίνει ότι χρειάζονται για τη σωστή παρουσίαση της (σε χαρτί σέλερ ματ Α4 και εις διπλούν). Η περιγραφή μαζί με τα τυχόν σχέδια που υπάρχουν χρησιμεύουν στο να γίνει η σωστή αποκάλυψη της επινόησης και πρέπει να συνταχθούν με ένα συγκεκριμένο τρόπο, ο οποίος ακολουθείται και διεθνώς. Η περιγραφή της επινόησης ισούται με την ακριβή περιγραφή του αντικειμένου του υποδείγματος χρησιμότητας. Υποστηρίζεται όμως και το αντίθετο, ότι δηλαδή η μικρή προστασία του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας δεν προϋποθέτει τη δημοσίευση όλων των στοιχείων του υπολογισμού κατασκευής ή λειτουργίας του αντικειμένου. Υπάρχει όμως και η ενδιάμεση άποψη ότι σε κάθε περίπτωση όταν πρόκειται για πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, δεν χρειάζεται η ίδια ακρίβεια στην περιγραφή και στη διατύπωση των αξιώσεων που απαιτείται για τις αντίστοιχες διατυπώσεις του διπλώματος ευρεσιτεχνίας αποφασιστικό όμως είναι σε κάθε περίπτωση ότι αν η αποκάλυψη του τρισδιάστατου αντικειμένου δεν αρκεί για την εφαρμογή του από ειδικό, τότε υπάρχει λόγος ακυρότητας του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

Η δομή της περιγραφής είναι η εξής:

- α. τίτλος της εφεύρεσης-επινοήσης
- β. καθορισμός του τεχνικού πεδίου της εφεύρεσης-επινοήσης
- γ. αναφορά τη στάθμης της προηγούμενης τεχνικής με επισήμανση των μειονεκτημάτων τα οποία η επινοήση πρόκειται να διορθώσει.
- δ. σύντομη παρουσίαση της επινοήσης έτσι όπως αυτή προσδιορίζεται από τις αξιώσεις.
- ε. επισήμανση των πλεονεκτημάτων της επινοήσης και σύνδεση τους με την άρση των μειονεκτημάτων της στάθμης της προηγούμενης τεχνικής.
- στ. σύντομη περιγραφή των απεικονίσεων που φαίνονται στα τυχόν σχέδια.
- ζ. λεπτομερειακή ανάπτυξη ενός τουλάχιστον τρόπου πραγματοποίησης της εφεύρεσης-επινοήσης με χρησιμοποίηση παραδειγμάτων, με τρόπο ώστε να εξηγείται σαφώς η παραγωγική εφαρμογή της μικρής εφεύρεσης.

Οι αξιώσεις της μικρής εφεύρεσης-επινοήσης ορίζουν την έκταση και το περιεχόμενο της αιτούμενης προστασίας με βάση τα τεχνικά χαρακτηριστικά της εφεύρεσης και μόνο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ελληνικό δίκαιο δεν γίνεται καμία αναφορά στον αριθμό των αξιώσεων που δικαιούται ο δικαιούχος να ζητήσει με την κατάθεση της αίτησης του. Εν αντιθέσει, σε άλλα δίκαια, προβλέπεται ότι ο δικαιούχος μπορεί να ζητήσει περιορισμέ ο αριθμό αξιώσεων. Στο ιρλανδικό δίκαιο προβλέπεται, ότι η δυνατότητα του δικαιούχου ανέρχεται σε πέντε αξιώσεις, ενώ στο δίκαιο της Ινδονησίας προβλέπεται μόνο μία αξίωση. Το ίδιο προβλέπει και η πρόταση της κοινοτικής οδηγίας, η οποία ορίζει στο άρθρο 13 ότι ο αριθμός των αξιώσεων πρέπει να περιορίζεται στον απολύτως αναγκαίο. Ανάλογα πρέπει να εφαρμοστεί και στο ελληνικό δίκαιο, επειδή λόγω της φύσεως του υποδείγματος χρησιμότητας ως μικρής εφεύρεσης δεν μπορεί ο δικαιούχος να επεκταθεί σε περισσότερες αξιώσεις που ουσιαστικά καταστρατηγούν τη φύση του υποδείγματος χρησιμότητας, που είναι μια μικρή εφεύρεση με μικρή προστασία και περιορισμένο βεληνεκές.

Οι αξιώσεις στηρίζονται στην αποκάλυψη της επινοήσης που έγινε με την περιγραφή και τα τυχόν σχέδια. Αυτό σημαίνει ότι ο δικαιούχος δεν μπορεί να ζητήσει με τις αξιώσεις ευρύτερη προστασία από ότι έχει αποκαλύψει στην περιγραφή και τα σχέδια.

Μάλιστα, η ερμηνεία και η κατανόηση των αξιώσεων βασίζεται στην περιγραφή και τα τυχόν σχέδια.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της ως άνω υπουργικής απόφασης, οι αξιώσεις της εφεύρεσης περιέχουν προοίμιο και γενικό μέρος. Το προοίμιο αρχίζει με το αντικείμενο της εφεύρεσης (συνήθως ο τίτλος) και απαριθμεί τα τεχνικά χαρακτηριστικά της που σε συνδυασμό μεταξύ τους ανήκουν στη στάθμη της τεχνικής, το δε γενικό μέρος, είναι το λεγόμενο χαρακτηριστικό μέρος που αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά της εφεύρεσης που δεν ανήκουν στη

στάθμη της τεχνικής και που σε συνδυασμό με εκείνα του προοιμίου ορίζουν την αιτούμενη προστασία.

Μια αξίωση που αναφέρει τα κύρια χαρακτηριστικά στοιχεία μιας εφεύρεσης καλείται κύρια αξίωση. Μια κύρια αξίωση ορίζει την ουσία μιας εφεύρεσης. Συνήθως λοιπόν σε μια αίτηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας υπάρχει μία κύρια αξίωση που μπορεί να ακολουθείται από κάποιες εξαρτημένες αξιώσεις που συνδέονται μαζί της.

Μια αξίωση που περιέχει όλα τα χαρακτηριστικά στοιχεία μιας άλλης ή άλλων αξιώσεων και επιπλέον κάποια άλλα χαρακτηριστικά στοιχεία καλείται εξαρτημένη αξίωση. Οι εξαρτημένες αξιώσεις ομαδοποιούνται κάτω από την κύρια αξίωση στην οποία αναφέρονται είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω κάποιας άλλης εξαρτημένης αξίωσης που ανήκει στην ίδια ομάδα.

Η περίληψη της εφεύρεσης χρησιμεύει μόνο για τεχνική πληροφόρηση και δεν επηρεάζει το εύρος και το περιεχόμενο της αιτούμενης προστασίας.

Η δομή της περίληψης σύμφωνα με το άρθρο 7 της υπουργικής απόφασης είναι η εξής:

- α. τίτλος της εφεύρεσης-επινοήσης.
- β. προσδιορισμός του τομέα της τεχνικής στον οποίο ανήκει η εφεύρεση-επινοήση, ώστε να είναι αμέσως κατανοητό το αντικείμενο της μικρής εφεύρεσης και να είναι δυνατή η ταξινόμηση της.
- γ. αναφορά στον τρόπο λύσης του τεχνικού προβλήματος.
- δ. κύρια ή κύριες χρήσεις της εφεύρεσης-επινοήσης.
- ε. χημικό τύπο που χαρακτηρίζει την εφεύρεση-επινοήση, εφόσον υπάρχει.

- Επιτομή εμπορικού δικαίου – Αντωνία Πουλάκου. Δ' έκδοση – 2003

3.1.2 Έλεγχος των τυπικών προϋποθέσεων και δημοσιότητα

Η τυπική εξέταση, στην οποία και περιορίζεται η διοίκηση, δηλαδή ο ΟΒΙ, έχει σκοπό να εξετάσει αν η αίτηση για πιστοποιητικό είναι κανονική, δηλαδή αν έχουν κατατεθεί όλα τα απαιτούμενα έγγραφα κατά το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 1733/87 μαζί με τα σχετικά τέλη κατάθεσης και προστασίας. Σε αυτήν την περίπτωση η αίτηση είναι κανονική, αλλά όχι πλήρης. Πλήρης είναι μόνο κατά το άρθρο 7 παρ. 9 του ν. 1733/87, αν ο καταθέτης μέσα στην αποκλειστική προθεσμία των τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης συμπληρώσει τυχόν ελλείψεις υποβάλλοντας αντίστοιχα σχέδια και δικαιολογητικά και διορθώσει τυχόν λάθη κατά τη σύνταξη των εγγράφων και των λοιπών δικαιολογητικών.

Σε περίπτωση που η αίτηση δεν είναι πλήρης, αυτή θεωρείται αποσυρθείσα.

Τίθεται το ερώτημα, αν η αίτηση χορήγησης πιστοποιητικού υποδείγματος μπορεί μετά την κατάθεση της, να τροποποιηθεί ή να μεταβληθεί με νέα έγγραφα. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει διάκριση αν τα νέα έγγραφα αποτελούν διαφώτιση-επεξήγηση, περιορισμό ή παραίτηση από την αίτηση ή βασικά σημεία αυτής.

Ο κανόνας είναι ότι η αίτηση δεν επιτρέπεται μετά την κατάθεση της να μεταβληθεί κατά τρόπο που να μεταβάλλεται η ταυτότητα της. Δυνατός είναι μόνο ο περιορισμός ή και η παραίτηση από αυτήν.

Από την κατάθεση της η αίτηση για πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας κρατείται μυστική για 18 μήνες από την κατάθεση της ή την ημερομηνία της πρώτης προτεραιότητας. Μετά την πάροδο του εν λόγω χρονικού διαστήματος τα στοιχεία της αίτησης μαζί με την περίληψη και ένα χαρακτηριστικό σχέδιο, αν υπάρχει, δημοσιεύονται στο Ειδικό Δελτίο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας. Ταυτόχρονα ο φάκελος της αίτησης είναι προσιτός στο κοινό για οιαδήποτε πληροφορία ή χορήγηση αντιγράφων. Αν ενδιάμεσα έχει χορηγηθεί το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, τα στοιχεία δίνονται στη δημοσιότητα από την ημέρα έκδοσης του πιστοποιητικού.

Η χορήγηση του πιστοποιητικού γίνεται ύστερα από έλεγχο των τυπικών προϋποθέσεων και περιορισμένης έκτασης έλεγχο των ουσιαστικών προϋποθέσεων, δηλαδή ερευνάται μόνο αν πρόκειται για τρισδιάστατο αντικείμενο. Υπό το προισχύσαν ελληνικό δίκαιο γινόταν δεκτό, ότι η διοίκηση ήταν υποχρεωμένη να ελέγχει τουλάχιστον τις αρνητικές ουσιαστικές προϋποθέσεις, πλην όμως και τότε υπήρχε και σήμερα υπάρχει μια εκ πρώτης όψεως εξέταση αυτών, η οποία θα έλεγε κανείς ότι είναι επιφανειακή.

Μετά το πέρας της τυπικής εξέτασης, ο δικαιούχος καλείται από τον ΟΒΙ για να καταβάλλει το τέλος χορήγησης πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας. Με την καταβολή αυτή, ο ΟΒΙ χορηγεί το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας χωρίς προηγούμενο έλεγχο του νέου και βιομηχανικά εφαρμόσιμου της εφευρετικής ιδέας, απλώς με ευθύνη του δικαιούχου για το αληθές της δήλωσης. Ο ΟΒΙ υποχρεούται εφόσον συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις του νόμου και το τρισδιάστατο αντικείμενο από πλευράς των ουσιαστικών προϋποθέσεων να χορηγήσει το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας. Τυχόν άρνηση του ΟΒΙ να χορηγήσει το πιστοποιητικό προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως στο ΣτΕ. Υποστηρίζεται όμως μεμονωμένα, ότι η τοιαύτη άρνηση αποτελεί διοικητική διαφορά και υπάγεται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Η εξέταση των ουσιαστικών προϋποθέσεων γίνεται εν τοις πράγμασιν μόνο στο στάδιο της αγωγής ακυρότητας, στο πλαίσιο της οποίας και θα κριθεί αν χορηγήθηκε ορθώς ή όχι το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας.

Με την απονομή του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας βεβαιώνεται το πλήρες και κανονικό της αιτήσεως. Δεν παρέχεται νομική εγγύηση για το νέο της εφευρετικής ιδέας, το εφευρετικό βήμα της και το βιομηχανικά εφαρμόσιμο αυτής. Το ίδιο ισχύει στις περισσότερες έννομες τάξεις, καθόσον συναρτάται με τη γρήγορη διαδικασία απονομής της μικρής ευρεσιτεχνίας. Η λύση αυτή, παρά τη νομική αμφιβολία που ενέχει,

προκρίνεται σε συνδυασμό και με τη φύση του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας, το οποίο καλείται να καλύψει τις μικρές εφευρέσεις στα πλαίσια μιας αποτελεσματικής προστασίας, γρήγορης και φθηνής, εν αντιθέσει με την πολυδάπανη και χρονοβόρα διαδικασία της απονομής του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

3.1.3 Δικαιούχοι

A. Αρχή του εφευρέτη

Σύμφωνα με το άρθρο 6 εδ. 1 του ν. 1733/1987, όπως εφαρμόζεται αναλογικά στο υπόδειγμα χρησιμότητας, δικαίωμα για την απόκτηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας έχουν ο εφευρέτης ή ο δικαιούχος σύμφωνα με τις παραγράφους 4, 5, 6 και οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοι του. Η εν λόγω διάταξη εν αντιθέσει με την διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 2527/1920, καθιερώνει την αρχή του εφευρέτη, αντί της αρχής του πρώτου δηλώσαντος. Πλην όμως, όπως χαρακτηριστικά αναγράφεται στην εισηγητική έκθεση του ν. 1733/1987, «για να μην επιβαρύνεται ο ΟΒΙ με τον έλεγχο του σχετικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας, ο αιτών την χορήγηση αυτών είναι ο εφευρέτης ή ο διάδοχος του».

Κατά το πρότυπο του άρθρου 60 παρ. 3 της σύμβασης του Μονάχου, το οποίο εισήχθη στο εδάφιο 2 του άρθρου 6 του ν. 1733/1987, αυτός που ζητεί τη χορήγηση πιστοποιητικού θεωρείται εφευρέτης. Κατ' ακολουθία αυτού, η αρχή του πραγματικού εφευρέτη αίρεται από την αρχή του πρώτου δηλώσαντος και ως εκ τούτου επανερχόμεθα στην αρχή του προισχύσαντος δικαίου. Η αρχή αυτή τότε μόνο κέκτηται σημασίας, οσάκις ο πραγματικός εφευρέτης διεκδικήσει τα δικαιώματα του είτε με αγωγή ακυρότητας είτε με τη διεκδίκηση του άρθρου 6 παρ. 9 του ν. 1733/1987.

B. Ο εφευρέτης

Ως εφευρέτης θεωρείται το φυσικό πρόσωπο, που επέτυχε την επίλυση του τεχνικού προβλήματος δια της προσωπικής του πνευματικής δραστηριότητας.

Από τον ίδιο τον ορισμό προκύπτει ότι δεν μπορεί να είναι εφευρέτης νομικό πρόσωπο ή μια επιχείρηση, δεδομένου ότι η εφεύρεση προϋποθέτει πνευματική παροχή, την οποία μόνο φυσικό πρόσωπο μπορεί να παρέχει. Το νομικό πρόσωπο, όμως μπορεί να είναι δικαιούχος της εφεύρεσης, καθόσον ο εφευρέτης δεν είναι απαραίτητα και δικαιούχος του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας.

Γ. Εφευρέσεις - Επινοήσεις τροποποίησης της αρχικής

Ο δικαιούχος πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας μπορεί να επιφέρει μετατροπή στη σχετική εφεύρεση του για την οποία έχει ήδη λάβει πιστοποιητικό υποδείγματος. Δια την περίπτωση αυτή προβλέπει το άρθρο

18 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 19 παρ. 6 του ν. 1733/87 την δυνατότητα απονομής πιστοποιητικού τροποποίησης στο δικαιούχο του αρχικού πιστοποιητικού.

Για να χορηγηθεί πιστοποιητικό τροποποίησης πρέπει καταρχήν να υπάρχει ταυτότητα του δικαιούχου του αρχικού πιστοποιητικού και του πιστοποιητικού τροποποίησης. Κατά δεύτερο λόγο πρέπει να υπάρχει συνάφεια μεταξύ του αντικειμένου του πιστοποιητικού τροποποίησης μετά του αντικειμένου του αρχικού πιστοποιητικού. Δηλαδή, όπως αναγράφει ο νόμος, το αντικείμενο του νέου πιστοποιητικού να συνδέεται με μια αξίωση τουλάχιστον του κυρίου (αρχικού). Αμφισβητείται όμως αν πρέπει να συντρέχουν αυτοτελώς οι προϋποθέσεις προστασίας της επινοήσεως τροποποίησης, δηλαδή αν πρέπει να υπάρχει εφευρετική ποιότητα σε σχέση με την προϋπάρχουσα εφεύρεση ή όχι.

Το πιστοποιητικό τροποποίησης έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα έναντι του αρχικού, γι αυτό και αφενός μεν λήγει με τη λήξη του αρχικού, αφετέρου δε δεν καταβάλλονται τα ετήσια τέλη προστασίας. Τα τελευταία θα καταβληθούν μόνο στην περίπτωση που ακυρωθεί το αρχικό πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας, καθόσον κατά ρητή επιταγή του νόμου η ακυρότητα του κυρίου πιστοποιητικού δεν συνεπάγεται ακυρότητα και του τροποποιητικού, (άρθρο 18 παρ. 4).

Όσον αφορά τις άδειες εκμετάλλευσης του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας, προβλέπεται στο ισχύον δίκαιο, όπως και στο προισχύσαν ότι οι χορηγηθείσες άδειες επεκτείνονται και στα πιστοποιητικά τροποποίησης, εκτός αντιθέτου συμφωνίας. Μπορεί όμως αν το ζητήσει ο δικαιούχος του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας να μετατραπεί το τροποποιηθέν πιστοποιητικό σε κύριο, οπότε ως ημερομηνία κατάθεσης θεωρείται η ημερομηνία της αίτησης για χορήγηση του πιστοποιητικού τροποποίησης.

Στην περίπτωση που δεν υπάρχει ταυτότητα του δικαιούχου, αλλά η νεότερα εφεύρεση ενός δικαιούχου σχετίζεται με αντικείμενο άλλης προγενεστεράς άλλου δικαιούχου, τότε πρόκειται για τη λεγόμενη εξαρτημένη εφεύρεση. Το ζήτημα ρυθμίζεται από το άρθρο 13 παρ. 4 του ν. 1733/1987 και προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης υποχρεωτικής άδειας εκμεταλλεύσεως, όπως θα δούμε παρακάτω.

Σύμφωνα με την πρακτική του ΟΒΙ, δεν αναγνωρίζεται η δυνατότητα χορήγησης πιστοποιητικού τροποποίησης. Είναι άξιο απορίας από πού αρύεται αυτή αυθαίρετη πρακτική του ΟΒΙ, όταν ο νόμος είναι σαφής και ορίζει στο άρθρο 19 παρ. 6 (ν. 1733/1987) την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του διπλώματος ευρεσιτεχνίας στο υπόδειγμα χρησιμότητας. Δεν είναι επιπλέον κατανοητό γιατί δεν συμβαδίζει με τη φύση του πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας η τροποποίηση της αρχικής επινοήσεως και γιατί πρέπει ο δικαιούχος να προβεί σε κατάθεση νέας αίτησης για νέο πιστοποιητικό.

Άλλο είναι το ζήτημα ότι πολλές φορές ο δικαιούχος ενός πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας επιθυμεί τη βελτίωση που επιφέρει στο προϊόν του, να την κατοχυρώσει ως ανεξάρτητο πιστοποιητικό χρησιμότητας, εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις του νόμου.

- Υπόδειγμα χρησιμότητας – Νομική βιβλιοθήκη. Αλεξάνδρα Μικρουλέα 2006
- www.diakaiwma.evresitexnias.gr

Δ. Εφευρέσεις υπό πλειόνων

Κοινή εφεύρεση

Η ανωτέρω αρχή του εφευρέτη ισχύει κατ' αρχήν μόνο για το φυσικό πρόσωπο που προέβη στην επινόηση του υποδείγματος χρησιμότητας. Τι γίνεται, όμως στην περίπτωση, που το τρισδιάστατο αντικείμενο είναι αποτέλεσμα της παρότρυνσης ενός τρίτου προσώπου ή πραγματοποιηθεί στα πλαίσια ομαδικής έρευνας ή βοηθήσουν σε αυτό περισσότερα πρόσωπα του ενός;

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 1733/1987, το οποίο εφαρμόζεται αναλογικά στην περίπτωση του υποδείγματος χρησιμότητας, αν περισσότεροι πραγματοποιήσαν την εφεύρεση από κοινού και εφόσον δεν υπάρχει διαφορετική συμφωνία, το δικαίωμα ανήκει σε όλους εξ αδιαιρέτου. Καθιερώνεται, συνεπώς, κοινωνία δικαιώματος υποδείγματος χρησιμότητας. Αυτός είναι ο κανόνας που καθιερώνεται για την ομάδα εργασίας, στην οποία είχαν συμβάλει όλοι με ισότιμη προσπάθεια. Ως από κοινού εφευρέτες θεωρούνται εκείνοι οι οποίοι έχουν συνεισφέρει σημαντικό τμήμα στην ανάπτυξη του τεχνικού κανόνα. Αυτή η συνεισφορά προϋποθέτει όχι μόνο πνευματική συνεργασία, αλλά και ανάπτυξη πρωτοβουλίας στην εύρεση της λύσης ή στην αντίληψη αυτής. Έχει γίνει δεκτό, ότι κάθε από κοινού εφευρέτης πρέπει να έχει συνεισφέρει στο δημιουργικό μέρος του υποδείγματος χρησιμότητας. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει όλοι να έχουν επιτύχει την εφευρετική ποιότητα του υποδείγματος χρησιμότητας, αλλά να έχουν συνεισφέρει με ατομική πνευματική πρωτοβουλία στην ολική παροχή της εφευρετικής ποιότητας.

Μόνη οικονομική βοήθεια ή η υποστήριξη δι άλλων υλικών μέσων, όπως όργανα εργασίας και έρευνας ενός εργαστηρίου, δεν συνιστούν εφεύρεση από κοινού. Περίπτωση κοινής εφευρετικής ιδιότητας υπάρχει στην ομάδα εργασίας, η οποία επιδιώκει την επίτευξη του ίδιου σκοπού, τη λύση συγκεκριμένου τεχνικού κανόνα. Αντίθετα δεν υπάρχει, όταν περισσότερα πρόσωπα χωρίς κοινή απόφαση ή άνευ καθορισμένου προγράμματος δουλεύουν για τη λύση του ίδιου προβλήματος.

Κοινωνία δικαιώματος όμως δεν αναγνωρίζεται στα πρόσωπα που επιτέλεσαν βοηθητικό έργο στην ομάδα εργασίας ή στα πρόσωπα που απλώς παρέστησαν.

Είναι κάτι ανάλογο, αν μας επιτραπεί η αναλογία, με τους συναφείς όρους του ποινικού δικαίου, του ηθικού αυτουργού, του φυσικού αυτουργού, του αμέσου συνεργού.

Σύμφωνα με τις βασικές αρχές του ποινικού δικαίου, ο φυσικός αυτουργός είναι εκείνος που διαπράττει το αδίκημα και εκείνος που καταρχήν τιμωρείται, με επιβολή ίδιων ποινών και στο συναυτουργό και στον ηθικό αυτουργό

- Επιτομή εμπορικού δικαίου – Αντωνία Πουλάκου. Δ' έκδοση – 2003
- Βιομηχανική ιδιοκτησία – Αντωνόπουλος Βασίλης. Β' έκδοση – έκδοση Σάκκουλας

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ισχύον ευρωπαϊκό καθεστώς διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι σημαντικά δαπανηρότερο από τα αντίστοιχα συστήματα στην Αμερική και την Ιαπωνία. Το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα ήταν πολύ ελκυστικότερο από το σημερινό σύστημα ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, που αποτελεί ένα σύνολο από εθνικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Ένα ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που καλύπτει 13 χώρες είναι περίπου 11 φορές ακριβότερο σε σχέση με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των ΗΠΑ και 13 φορές ακριβότερο σε σχέση με ιαπωνικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Το υφιστάμενο σύστημα επίλυσης διαφορών στην ΕΕ, με τον κίνδυνο πολλαπλών αντιδικιών σε διάφορα κράτη μέλη για το ίδιο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, δημιουργεί περιττά έξοδα στα εμπλεκόμενα μέρη και ελλείψεις στην ασφάλεια δικαίου.

Οι δυσχέρειες που έχουν αντιμετωπιστεί στο πεδίο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και, συγκεκριμένα, όσον αφορά τη δημιουργία κοινοτικού διπλώματος, ώθησαν την Επιτροπή να δρομολογήσει, το 2006, ευρεία διαβούλευση όλων των ενδιαφερομένων σχετικά με το μελλοντικό σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Ευρώπη. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης δεν αφήνουν περιθώρια αμφιβολιών ως προς την επείγουσα ανάγκη να δημιουργηθεί στην Ευρώπη ένα απλό, οικονομικό και ποιοτικό σύστημα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

Πολλά ενδιαφερόμενα μέρη συνεχίζουν να υποστηρίζουν το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, θεωρώντας το ως την προσέγγιση που θα προσέδιδε την μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι ασκούν κριτική στην κοινή πολιτική προσέγγιση του Συμβουλίου, η οποία εγκρίθηκε το 2003, εξ αιτίας του υψηλού κόστους της απαιτούμενης μετάφρασης, καθώς και του υπέρμετρου συγκεντρωτισμού του προτεινόμενου δικαιοδοτικού συστήματος.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι εφικτή η δημιουργία ενός γνήσια ανταγωνιστικού και ελκυστικού κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, υπό τον όρο ότι θα υπάρξει η απαιτούμενη πολιτική βούληση. Οι ανησυχίες ως προς την εξαιρετικά συγκεντρωτική δικαιοδοσία θα πρέπει να συνεκτιμηθούν στο πλαίσιο της δημιουργίας ενιαίου συστήματος δικαιοδοσίας για ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ευρωπαϊκής κλίμακας. Όσον αφορά το κόστος των μεταφράσεων, η Επιτροπή θα διερευνήσει μαζί με τα κράτη μέλη δυνατότητες και τρόπους βελτίωσης του γλωσσικού καθεστώτος, με στόχο τον περιορισμό του κόστους της μετάφρασης και με παράλληλη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου.

Δικαιοδοτικό σύστημα

Σήμερα, κάθε αντιδικία που προκύπτει από ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που έχει εκδοθεί από το ευρωπαϊκό γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ([DE](#)) ([EN](#)) ([FR](#)) μπορεί να εκδικαστεί από τα εθνικά δικαστήρια. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι καθένα από τα εν λόγω διπλώματα αντιστοιχεί σε ένα

σύνολο εθνικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, υπαγόμενων στους κανόνες των κρατών που αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη του ευρωπαϊκού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και ορίζονται στην αίτηση για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Σε περίπτωση απουσίας ενιαίας δικαιοδοσίας, οι αντιδικίες αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς νόμους και διαδικασίες.

Η κατάσταση αυτή προκαλεί δυσχέρειες που επηρεάζουν τη νομική ασφάλεια και παρεμποδίζουν τη λήψη αποφάσεων οικονομικού χαρακτήρα σχετικά με προϊόντα που προστατεύονται από διπλώματα ευρεσιτεχνίας:

- **πολλαπλές αντιδικίες:** το ίδιο ζήτημα μπορεί να εγερθεί ενώπιον περισσότερων του ενός εθνικών δικαστηρίων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία περίπλοκων καταστάσεων για κάθε ανταγωνιζόμενο·
- **σημαντικό κόστος:** τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να καταβάλουν τα δικαστικά έξοδα καθώς και τις αμοιβές δικηγόρων και εμπειρογνομόνων σε όλες τις χώρες όπου έχει εγερθεί το ζήτημα·
- **ασυμβατότητες:** τα δικαστήρια πραγματεύονται τις υποθέσεις ανάλογα με την εκάστοτε εθνική δικαιοδοσία, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά αποτελέσματα, ενίοτε δε αντιφατικά·
- **επιλογή μέσου:** διαθέτοντας τη δυνατότητα επιλογής δικαιοδοτικού συστήματος, τα μέρη τείνουν να ευνοήσουν εκείνο που συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες ευνοϊκής μεταχείρισης του ζητήματος σε σχέση με τα συμφέροντά τους.

Το μείζον πλεονέκτημα ενός ενοποιημένου δικαιοδοτικού συστήματος όσον αφορά το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συνίσταται στην εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί υπέρ των εμπλεκόμενων μερών σε μια αντιδικία. Οι σχετικές δαπάνες είναι σήμερα υπερβολικές και ευμετάβλητες, λόγω της επίδρασης διαφόρων παραγόντων, ιδίως της περιπλοκότητας της εκάστοτε περίπτωσης, των τεχνικών πτυχών και των επίδικων ποσών. Οι δαπάνες αυτές επηρεάζουν κυρίως τους μεμονωμένους εφευρέτες και τις ΜΜΕ που μπορούν έτσι να αποθαρρυνθούν ως προς την επιδίωξη προστασίας με διπλώματα ευρεσιτεχνίας και, γενικότερα, επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη.

Συζήτηση σχετικά με το νέο δικαιοδοτικό σύστημα

Τα κράτη μέλη συμφωνούν στην ανάγκη εγκαθίδρυσης ενός δικαιοδοτικού συστήματος για διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε ευρωπαϊκή κλίμακα, που θα μπορούσε να εγγυηθεί καλή σχέση κόστους-αποτελέσματος, νομική ασφάλεια και εγγύτητα στους χρήστες. Ωστόσο, οι συζητήσεις, που έχουν διεξαχθεί επί του θέματος αυτού έχουν αποκαλύψει την ύπαρξη διαφορετικών απόψεων περί του πρακτέου.

Από τις πρόσφατες συζητήσεις με τα κράτη μέλη προκύπτουν διαφορετικές απόψεις όσον αφορά τις δικαιοδοτικές διατάξεις: αφενός τα κράτη μέλη που υποστηρίζουν το σχέδιο συμφωνίας για τη διευθέτηση-επίλυση των αντιδικιών όσον αφορά τα ευρωπαϊκά δικαιώματα ευρεσιτεχνίας ([DE](#)) ([EN](#)) ([FR](#)) στο πλαίσιο της σύμβασης για το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (EPLA), η οποία προσβλέπει στη δημιουργία ενιαίου συστήματος για τις αντιδικίες όσον αφορά τα ευρωπαϊκά συστήματα ευρεσιτεχνίας και, αφετέρου, τα κράτη μέλη που ευνοούν την θέσπιση ειδικής κοινοτικής δικαιοδοσίας για τις αντιδικίες που αφορούν τα ευρωπαϊκά και κοινοτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, βάσει της Συνθήκης.

Στις συγκεκριμένες περιστάσεις, η Επιτροπή εκτιμά ότι η συναίνεση θα μπορούσε να στηριχθεί σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα συνδύαζε στοιχεία του EPLA και κοινοτικής δικαιοδοσίας. Η κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα ενιαίο σύστημα δικαιοδοσίας με αρμοδιότητα για τις αντιδικίες στα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα μελλοντικά κοινοτικά. Ένα τέτοιο δικαστικό σύστημα θα μπορούσε να εμπνέεται από το μοντέλο του EPLA και να προαγάγει αρμονική ολοκλήρωση στην κοινοτική δικαιοδοσία. Σε πρώτη φάση, οι εργασίες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην επίτευξη συναίνεσης μεταξύ των κρατών μελών γύρω από τις εν λόγω αρχές.

Η δικαιοδοσία θα πρέπει να διαθέτει αρμοδιότητα για τις αγωγές για παραποίηση/ απομίμηση, καθώς και για τις συναφείς αγωγές όπως για τις αγωγές για αποζημίωση. Η δικαιοδοσία θα πρέπει να εξασφαλίζει κατάλληλο βαθμό εγγύτητας στα ενδιαφερόμενα μέρη και να περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό δικαστηρίων πρώτης βαθμίδας, καθώς και ένα εντελώς συγκεντρωτικό εφετείο που καλείται να εξασφαλίζει την ομοιομορφία ως προς την ερμηνεία. Τα δικαστήρια θα μπορούν να χρησιμοποιούν τις υφιστάμενες εθνικές δομές, θα οφείλουν όμως να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ενιαίου δικαιοδοτικού συστήματος.

Τα πρωτοβάθμια δικαστήρια και το εφετείο θα πρέπει να εργάζονται βάσει κοινού κανονισμού διαδικασίας που θα βασίζεται στις βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών.

Οι δικαστές που υπάγονται στη δικαιοδοσία όσον αφορά τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας πρέπει να είναι καταρτισμένοι από νομική και τεχνική άποψη και να διαθέτουν πλήρη νομική ανεξαρτησία.

Τέλος, η δικαιοδοσία όσον αφορά διπλώματα ευρεσιτεχνίας οφείλει να σέβεται το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως τελικό κριτή σε θέματα ευρωπαϊκού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων που σχετίζονται με το κοινοτικό κεκτημένο (το κοινοτικό νομοθετικό σώμα) και την ισχύ των μελλοντικών κοινοτικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Μέτρα στήριξης που αποβλέπουν στη βελτίωση του συστήματος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Αποβλέποντας στην προώθηση ενός αξιόπιστου συστήματος διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η Επιτροπή προτείνει τα ακόλουθα μέτρα στήριξης:

- **εγγύηση της ποιότητας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας:** αυστηρά κριτήρια απόκτησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας πρέπει να διατηρήσουν την υψηλή ποιότητα των ευρωπαϊκών διπλωμάτων. Η συνεργασία μεταξύ των γραφείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση του κόστους και στη συντόμευση του χρόνου έκδοσής τους·
- **υποστήριξη των ΜΜΕ:** οι ΜΜΕ θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες συμβουλευτικές υπηρεσίες όσον αφορά τα διπλώματα. Η Επιτροπή υποστηρίζει εν προκειμένω τα έργα στήριξης στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας PRO INNO Europe ([EN](#)) και του [προγράμματος πλαισίου ανταγωνιστικότητα και καινοτομία](#)
- **βελτίωση της μεταφοράς τεχνολογίας και γνώσεων:** μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων αφενός και των επιχειρήσεων και κέντρων έρευνας αφετέρου·
- **σεβασμός των δικαιωμάτων του διπλώματος ευρεσιτεχνίας:** το νομικό

πλαίσιο σχετικά με τα διπλώματα θα πρέπει να ενισχυθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά μέσα επίλυσης των διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των εναλλακτικών συστημάτων επίλυσης διαφορών, της ασφάλισης νομικής προστασίας σε περίπτωση αντιδικίας όσον αφορά τα διπλώματα και τους διεθνείς κανόνες.

Γενικό πλαίσιο

Η προαγωγή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) και ιδίως των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εντάσσεται στο πλαίσιο της [στρατηγικής της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση](#) δεδομένου ότι αξιοποιεί το ρόλο της καινοτομίας ως κινητήριας δύναμης για την ευρωπαϊκή ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Επιτομή εμπορικού δικαίου – Αντωνία Πουλάκου. Δ' έκδοση – 2003
- Βιομηχανική ιδιοκτησία – Αντωνόπουλος Βασίλης. Β' έκδοση – έκδοση Σάκκουλας
- Υπόδειγμα χρησιμότητας – Νομική βιβλιοθήκη. Αλεξάνδρα Μικρουλέα 2006
- [www.diakaiwma evresitexnias.gr](http://www.diakaiwma.evresitexnias.gr)
- www.oee.gr
- www.oikonomikos taxydromos.gr